

**A MUNKAERŐPIAC
JOGSZABÁLYI
ÉS INTÉZMÉNYI
KÖRNYEZETE**

FREY MÁRIA

Előszó

1. Álláskeresők keresetpótló támogatásai
 2. A foglalkoztatási törvényben szabályozott aktív munkaerőpiaci eszközök, szolgáltatások és programok
 3. A foglalkoztatási törvények kívül szabályozott aktív munkaerőpiaci eszközök
 4. Az ÁFSZ hatókörén kívül működtetett aktív munkaerőpiaci eszközök, programok
 5. A hazai foglalkoztatáspolitikai irányítási és finanszírozási rendszere
- Összegzés
Függelék

ELŐSZÓ

A Munkaerőpiaci Tükör eddigi számaiban évről évre bemutattuk, hogy az előző kötet megjelenése óta eltelt időszakban milyen változások következtek be a munkapiac jogszabályi és intézményi környezetében, és mi volt annak az indoka. Az idei évtől a változások helyett az aktuális szabályokat ismertetjük. Azok könnyebb áttekinthetősége érdekében a támogatások feltételeit *standardizált formában*, a szöveges leírás Függelékében közöljük.

Ismert, hogy a munkapiaci politika jelenlegi intézményrendszerének jogi alapját A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (foglalkoztatási törvény, Flt.) teremtette meg, amely:

- biztosítási alapra helyezte a munkanélküliek ellátását;
- létrehozta a munkapiaci érdekegyeztetés intézményrendszerét;
- megteremtette az egységes munkaügyi szervezetet,
- és kibővítette az aktív munkaerőpiaci eszközök körét.

A továbbiakban ezek aktuális szabályrendszerével foglalkozunk.

1. ÁLLÁSKERESŐK KERESÉTPÓTLÓ TÁMOGATÁSAI

2005. november 1-jétől a munkanélküli-ellátások különböző típusait többféle *álláskeresési támogatás* váltotta fel, aminek az volt a célja, hogy ezekből csak olyan személyek részesülhetnek, akik amellet, hogy (újból) el akarnak helyezkedni, s ezért maguk is aktívan részt vesznek a munkahely keresésében, minden elvárhatóat megtesznek annak érdekében, hogy munkába álljanak.

1.1. Álláskeresési járadék

Az álláskeresési járadék vegyes típusú, biztosítási és szociális elemeket is tartalmazó feltételeit úgy alakították ki, hogy ösztönözzenek a munkavállalásra, ezért az ellátás mértéke az idő előrehaladtával fokozatosan csökken.

Álláskeresési járadék annak az álláskeresőnek állapítható meg, aki a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül legalább 365 napot munkaviszonyban töltött, vagy ez alatt egyéni, illetve társas vállalkozói tevékenységet folytatott úgy, hogy eközben járulékfizetési kötelezettségének eleget tett. Járadékra akkor jogosult az álláskereső, ha akar munkát vállalni, de az ezzel kapcsolatos próbálkozása nem vezet eredményre, és az állami foglalkoztatási szerv sem tud számára megfelelő munkahelyet felajánlani. Mivel egynapi járadékjogosultsághoz öt nap munkaviszonyban töltött idő szükséges, az álláskeresési járadék folyósításának legrövidebb időtartama 73 nap, a folyósítási idő maximuma pedig 270 nap (*F1. táblázat*). Az *álláskeresési járadék*

*Aktuális
munkanélküli-
ellátások*

összege a járadékalapot képező átlagkereset 60 százaléka, alsó és felső határa pedig a kötelező legkisebb munkabérhez igazodik (F2. táblázat).

A járadékfolyósítási időt két szakaszra osztották:

- Az első szakaszban, amelynek időtartama *a folyósítási idő fele, de legfeljebb 91 nap, az álláskeresési járadék a korábbi átlagkereset 60 százaléka, fix összegű alsó és felső határ mellett. A járadék alsó határa a minimálbér 60 százaléka, a felső határa pedig ennek a duplája.*
- *A második szakasz időtartama a hátralévő jogosultsági napok száma, legfeljebb 179 nap. A járadék mértéke ebben a szakaszban egységesen a minimálbér 60 százaléka.* (Ha a korábbi átlagkereset a járadék alsó határánál alacsonyabb, a járadék összege mindkét szakaszban megegyezik az átlagkeresettel.)

Az egyén aktív munkakeresése a támogatás folyósításának alapvető feltétele. Ennek lépéseit *az álláskereső és a munkaügyi kirendeltség megállapodása* rögzíti. Ebben a dokumentumban a két fél meghatározza azoknak az egymásra épülő tevékenységeknek a sorozatát, amelyek elősegítik a munkapiacra történő visszakerülést, és amelynek lényeges tartalmi eleme az egyén intenzív közreműködése az önálló álláskeresésben. Olyannyira, hogy *amennyiben az álláskereső az álláskeresési megállapodásban foglaltakat neki felróható okból nem teljesíti, a járadékfolyósítást meg kell szüntetni.*

Az álláskereső mielőbbi elhelyezkedését ösztönözheti az úgynevezett elhelyezkedési prémium bevezetése. Ennek lényege, hogy *amennyiben a munkanélküli az álláskeresési járadék folyósításának ideje alatt teljes vagy legalább napi négyórás, határozatlan időtartamú munkaviszonyt létesít, és munkaviszonya folyamatosan fennáll, kérelmére a járadékfolyósítási időből még fennmaradó időtartamra járó juttatás összegének meghatározott részét egy összegben ki kell fizetni.* Ebben az esetben a folyósítási időből még fennmaradó időtartamot úgy kell tekinteni, mintha a kedvezményezett álláskeresési járadékban részesült volna. A kifizetés további feltétele, hogy az álláskeresési járadékban részesült személy a járadék megszüntetésétől a kifizetés napjáig mindvégig munkaviszonyban álljon. A mielőbbi elhelyezkedést ösztönzi az egyösszegű kifizetés mértékének differenciált szabályozása. E szerint, ha a folyósítási idő első szakaszában történik a munkába lépés, az elhelyezkedési prémium a még hátralévő járadék 80 százaléka, a második szakaszban viszont már csak a 30 százaléka.

1.2. Álláskeresési segély

A 2005. évi törvénymódosítás során a jogalkotó arra törekedett, hogy a munkanélküli-ellátórendszer reformja ne csökkentse lényegesen a munkanélküliek egyetlen csoportjának támogatását sem; az esetlegesen kisebb napi ellátmányt pedig hosszabb ideig járó támogatással ellensúlyozzák. Így *álláskeresési segélyt* helyezett kilátásba azoknak a személyeknek, akik:

- kimerítették jogosultságukat az álláskeresési járadékra,
- közel állnak az öregségi nyugdíjkorhatárhoz,
- vagy viszonylag hosszú jogosultsági időt gyűjtöttek össze, de nem eleget ahhoz, hogy álláskeresési járadékot kaphassanak.

Ennek összege mindenki esetében azonos *a kötelező legkisebb munkabér 40 százalékával*. Az álláskeresési segély folyósításának időtartama is társadalombiztosítási ellátásra jogosít, ezért a segély alapján a folyósító szerv társadalombiztosítási, a segélyben részesülő pedig nyugdíjjáradékot fizet. (Az álláskeresési segély megállapításának feltételeit és folyósításának időtartamát a *F3. táblázatban* foglaltuk össze.)

Az álláskeresési járadékban részesülő személy a járadék folyósításának időtartama alatt kereső tevékenységet nem folytathat, kivéve az *egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyt*, ami alatt a járadékfolyósítást nem kell szüneteltetni. Az álláskeresési segély folyósítása alatt ugyancsak megengedett az egyszerűsített foglalkoztatás, és az ebből származó kereset a segély folyósítását itt sem befolyásolja.

1.3. Rendszeres szociális segélytől a rendelkezésre állási támogatásig

Az álláskeresők támogatásait kimerítő, illetve az abban részesülő ügyfelek – rászorultság esetén – a települési önkormányzattól szociális ellátást igényelhetnek. *Rendszeres szociális segély állapítható meg annak az aktív korú személynek, aki sem nem foglalkoztatott, se nem támogatott álláskereső – ha saját maga vagy családjának a megélhetése más módon nem biztosított.*

2006. július 1-jén a rendszeres szociális segélyt átalakították családi támogatássá. Az új rendszerben a juttatás megállapításánál az eltartott gyermekek számát is figyelembe veszik. Mind a jogosultságot, mind pedig a segély összegét az egy *fogyasztási egységre*¹ jutó havi családi jövedelemtől tették függővé. A jogosultság új jövedelmi feltétele szerint a kérelmező családjában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem nem érheti el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90 százalékát. A segély összege a családi jövedelmet egészíti ki a jogosultsági határig, a nyugdíjminimum 90 százalékáig. *Rendszeres szociális segélyre egy családban egyidejűleg csak egy személy jogosult.* Segély azoknak járt, akik nem dolgoztak, aktívan kerestek munkát, és nem voltak jogosultak álláskeresési támogatásra. A segélyben részesülőeknek folyamatosan erőfeszítéseket kellett tenniük elhelyezkedésük érdekében: munkát keresniük, s ha megfelelő állásajánlatot kaptak, azt el kellett fogadniuk. Be kellett kapcsolódniuk egy *beilleszkedési programba*, amelynek legtöbbször része volt a *munkaügyi kirendeltséggel való kapcsolattartás* is, továbbá a részvétel az *önkormányzat által szervezett közcélú munkában*.

2009. január 1-jén bevezettek egy *komplex intézkedéscsomagot*,² amelynek célja a rendszeres szociális segélyben részesülő tartós munkanélküliek minél

*A többfunkciós
álláskeresési
segély*

1 Fogyasztási egység: a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol:

- az első nagykorú családtag arányszáma 1,0 – a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik;
- a házas- vagy élettárs arányszáma 0,9;
- az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8;
- minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7;
- a fogyatékos gyermek arányszáma 1,0 – azzal, hogy az első két pont szerinti arányszám további 0,2-vel növekszik, ha a személy fogyatékosági támogatásban részesül.

2 A 2008. évi CVII. törvényt egyes szociális és foglalkoztatási tárgyú törvények módosításáról 2008. december 15-én fogadta el a parlament, ami többek között megváltoztatta a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény rendelkezéseit.

nagyobb hányadának visszavezetése a munkapiacra. E célcsoport mintegy 200 ezer fős létszámát két részre osztották (*F4. táblázat*). Az egyik fele, akinél – legalább is rövid távon – nincs remény a munkába lépésre, továbbra is rendszeres szociális segélyben részesül. A másik fele viszont olyan személyekből áll, akik munkára képesek, így elvárható tőlük, hogy dolgozzanak. Ha erre a piaci szféra nem kínál lehetőséget, a *közfoglalkoztatás* valamelyik formájába kapcsolódhatnak be, hogy ezáltal segély helyett munkával jussanak rendszeres jövedelemhez. Mivel e százezres sokaságból 7–8 ezer főre becsülhető az alapfokú végzettséggel sem rendelkező fiatalok száma, az ő esetükben ennek a hiányosságnak a pótlására kötelező a képzésben való részvétel. Erre a későbbiekben ráépülhet a munkapiac által igényelt szakmákra felkészítő tanfolyami képzés lehetősége. Amennyiben az aktív korúak ezen ellátási formáira jogosult személyek rajtuk kívül álló okból egyik lehetőséggel sem tudnak élni, ez idő alatt *rendelkezésre állási támogatásban* részesülnek. Ennek összege megegyezik a *mindenkori legkisebb öregségi nyugdíjjal*, függetlenül a család létszámától és összetételétől.

A munkavégzésre alkalmas tartós munkanélkülieket a munkaügyi kirendeltség *álláskeresőként* veszi nyilvántartásba, s *álláskeresési megállapodást* köt velük. Amennyiben *35 évnél fiatalabbak, és nem végezték el az általános iskola 8 osztályát*, az álláskeresési megállapodás ennek pótlására kötelezi őket. Ha 30 napon belül nem indul képzés, akkor közfoglalkoztatásba kell bekapcsolódniuk, csakúgy, mint a célcsoport többi tagjának.

A rendszeres szociális segélyben részesülőknek – kivéve az egészségkárosodott személyeket – továbbra is az *önkormányzat által kijelölt intézménnyel* kell együttműködniük, ha meg akarják őrizni jogosultságukat az ellátásra. Ezek többnyire a családsegítő szolgálatok. Az együttműködés tartalmát a *beilleszkedési program* határozza meg, ami jelenthet képességfejlesztő, életmódformáló tanácsadást, vagy képzést is.

2. A FOGLALKOZTATÁSI TÖRVÉNYBEN SZABÁLYOZOTT AKTÍV MUNKAERŐPIACI ESZKÖZÖK, SZOLGÁLTATÁSOK ÉS PROGRAMOK

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.) 5. cikk 1. bekezdése kimondja, hogy a foglalkoztatási feszültségek megszüntetésére, kezelésére és feloldására, valamint a munkanélküliség megelőzésére, csökkentésére és hátrányos következményeinek enyhítésére elsősorban *munkaerőpiaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatást elősegítő támogatásokat* kell alkalmazni. Az utóbbiakat aktív munkaerőpiaci eszközöknek szokás nevezni, mivel funkciójuk a munkanélküliség megelőzése vagy a mielőbbi munkába állás ösztönzése. Az ezek megállapításával, folyósításával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat a munkaügyi kirendeltségek végzik, amihez a *Munkaerő-piaci Alap (MpA) foglalkoztatási alaprészének decentralizált kerete (decFA)* nyújt fedezetet.³ A jogosultságra általában az

³ Az aktív eszközök igénybevételének részletes szabályait a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) sz. MüM-rendelet tartalmazza.

jellemző, hogy – a munkanélküli-ellátásokkal szemben – *az aktív munkaerőpiaci eszközökhöz sem a munkáltatók, sem pedig a munkanélküliek nem jutnak hozzá automatikusan*, még akkor sem, ha megfelelnek a törvényben rögzített feltételeknek.

Ebben a fejezetben röviden bemutatjuk, hogy *milyen normatív aktív munkaerőpiaci eszközök működnek Magyarországon*. Célcsoportjaikat, jogosultsági kritériumaikat és alkalmazási feltételeiket táblázatos formában közöljük a *F7. táblázatban*.

Az Ft. által szabályozott és az állami foglalkoztatási szolgálaton keresztül igénybe vehető hagyományos aktív munkaerőpiaci eszközök

2.1. Képzések támogatása

Az álláskeresők és a munkanélküliséggel veszélyeztetett munkavállalók foglalkoztatását elősegítő képzés elsődleges célja, hogy a munkapiaci igényeknek megfelelő ismeretek nyújtásával hatékonyan támogassa a munkába állást, illetve a munkahely megtartását. A képzés irányulhat államilag elismert szakképesítés megszerzésére, az adott munkakör ellátásához szükséges szakmai ismeretek elsajátítására, vagy a munkatevékenység magasabb szintű ellátását lehetővé tevő szakmai ismeretek megalapozására. A felnőttképzési törvény szerint *kizárólag akkreditált felnőttképzést folytató intézményekben tanuló felnőttek képzése finanszírozható a Munkaerő-piaci Alapból*.

A regionális munkaügyi központok annak a személynek a képzését támogatják, aki:

- álláskereső vagy
- a 25. életévét – felsőfokú végzettségű személy esetén a 30. életévét – nem töltötte be, és a tanulói, hallgatói jogviszonya megszűnését követően álláskeresési támogatásra nem szerzett jogosultságot,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetve terheségi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesül,
- rehabilitációs járadékot kap,
- munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik, és ezt a munkaadó a munkavállalóval és az állami foglalkoztatási szolgálattal előzetesen írásban közölte, vagy
- közhasznú munkavégzésben vesz részt, vagy
- munkaviszonyban áll, de rendszeres foglalkoztatása képzés nélkül nem biztosított.

Ez utóbbi körbe tartozó munkavállalók képzése akkor támogatató, ha a munkaadó írásban vállalja, hogy a képzés résztvevőit legalább a képzési idővel azonos időtartamban tovább foglalkoztatja, és a képzés költségeihez is hozzájárul. Nem kell a munkaadónak részt vállalni a képzési költségekből, ha a képzésbe vont munkavállaló a támogatás iránti kérelem benyújtásakor betöltötte a 45. életévét.

- A Munkaerő-piaci Alapból támogatható képzések:
- a szakképzési törvény által meghatározott szakképzések,
 - a szakképzés megkezdéséhez szükséges alapismeretek oktatása,
 - pályaaorientáló és álláskeresési ismeretek elsajátítása,
 - szakképesítéssel rendelkezők államilag elismert nyelvvizsga megszerzésére irányuló képzése,
 - közúti járművek vezetésére jogosító engedély megszerzését biztosító képzés.

A munkanélküli két lehetőség közül választhat, ha képzésbe szeretne kerülni, és a képzését az állami foglalkoztatási szolgálat is indokoltnak tartja. 1. A munkaügyi központ által meghirdetett szakirányokban jelentkezik csoportos képzésre, vagy 2. maga keres az általa elképzelt és az állami foglalkoztatási szolgálat által elfogadott intézményt és képzést. Képzési támogatásként *keresetkiegészítés vagy keresetpótló juttatás* adható, valamint megtéríthetők a képzéssel kapcsolatos költségek is. A *keresetpótló juttatást a legkisebb bér 60–100 százaléka között* lehet megállapítani (F2. táblázat). *Magasabb összeget kell meghatározni annak, aki első szakképesítés megszerzésére irányuló képzésben vagy a munkapiacra keresett szakképesítés megszerzésére irányuló képzésben vesz részt.* Az is magasabb összegű ellátmányra jogosult, aki *egy vagy több kiskorú gyermeket egyedül nevel.* Keresetpótló juttatás csak az álláskeresési támogatás folyósításának lejártát követő képzési időtartamra állapítható meg. Álláskeresési támogatásban nem részesülő ügyfél részére mérlegelés alapján jár a keresetpótló támogatás.

A gyēs-gyed-gyeten és ápolási díjon lévők számára csak a képzési költség megtérítésére van mód. *Ők azonban csak olyan képzésekben vehetnek részt, amelyben a képzés időtartama nem haladja meg a heti húsz órát.*

A *munkaviszonyban állók képzését* általában a munkaadó kezdeményezi. Ebben az esetben támogatásként – mérlegelési jogkörben – a tanfolyam költségeihez való hozzájárulás és a képzés miatt kiesett időre *keresetkiegészítés* állapítható meg. Ennek összege a képzés ideje alatt elért kereset és az átlagkereset különbözetéig terjedhet.

A képzési költség másik összetevője a *tanfolyam díja*. Ennek összegét ajánlott képzés esetén 100 százalékban, elfogadott képzésnél 70–100 százalékban szokták megtéríteni. A képzésben részesülő személy részére – az említettek mellett – az utazás, a szállás és ételmezés költségei is részben vagy egészében átvállalhatók.

2.2. Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások

Bértámogatást kaphat a regionális munkaügyi központok decentralizált foglalkoztatási alapjának a forrásából a munkáltató, amely hátrányos helyzetű személy munkaviszony keretében történő foglalkoztatását vállalja. Támogatásban részesülhet továbbá a munkáltató akkor is, ha olyan, hátrányos helyzetű *munkavállaló* továbbfoglalkoztatására vállal kötelezettséget, akit munkahe-

lyének elvesztése fenyeget. Támogatásként a munkabér és járuléka legfeljebb 50 százalékának, megváltozott munkaképességű személy esetében legfeljebb 60 százalékának megfelelő összeg nyújtható, ha a munkaadó:

- a foglalkoztatást legalább a támogatás folyósításának időtartama alatt fenntartja, és
- a támogatás iránti kérelem benyújtását megelőző 12 hónapban hasonló munkakörben dolgozó munkavállaló munkaviszonyát a működési körében felmerülő okból rendes felmondással nem szüntette meg, és
- elkötelezi magát arra, hogy a munkaviszony megszüntetésére a támogatás folyósításának időtartama alatt sem kerül sor.

A bértámogatás legfeljebb 12 óra nyújtható; a legalább 24 hónapja álláskeresőként nyilvántartott személy foglalkoztatása esetén legfeljebb két évre.

2.3. Rendelkezésre állási támogatásra (*rát*) jogosult személy foglalkoztatásának támogatása

2010-től a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyek foglalkoztatásához a munkaügyi központok a *rát* összegének megfelelő támogatást nyújthatnak a munkáltatóknak. A munkaadónál a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személy felvételével a munkavállalói létszám nettó növekedését kell elérni az előző 12 hónap átlagához viszonyítva. E támogatással egyidejűleg ugyanazon munkavállaló foglalkoztatásához – az utazási támogatáson és a Start-kártyacsalád járulékkedvezményein túl – más támogatás nem folyósítható. A rendelkezésre állási támogatásra jogosult személy felvételéhez nyújtható támogatás intenzitása nem haladhatja meg a felvételt követő legfeljebb 12 havi bruttó bérköltségnek a felét. A munkaügyi központ a munkaadó által benyújtott igénylés alapján havonta utólag folyósítja a támogatást.

2.4. Közhasznú munkavégzés támogatása

Foglalkoztatáspolitikai megközelítésben a közhasznú foglalkoztatásnak az a funkciója, hogy:

- a munkaügyi központok által felkínált állások számát gyarapítsa,
- tegye lehetővé a munkavállalási hajlandóság ellenőrzését,
- jövedelemhez juttassa azokat, akik kimerítették jogosultságukat a munkanélküli-ellátásra,
- más lehetőség hiányában biztosítsa a munkanélküli-ellátáshoz, illetve a nyugdíjjogosultsághoz szükséges munkaviszony megszerzését,
- munkaalkalmat kínáljon azoknak, akiknek az elhelyezkedése normál (nem támogatott) állásokban kilátástalan,
- és lehetőséget adjon a munkahelyi tapasztalatszerzésre s ezáltal az egyéni elhelyezkedési esélyek növelésére.

Az a munkaadó, aki munkanélkülit a lakosság vagy a település általános szükségleteit kielégítő területen közhasznú munkavégzésre alkalmaz, kérheti

a foglalkoztatásból eredő közvetlen költségei legfeljebb 70 százalékanak a megtérítését, ha a szolgáltatás ellenértékeként díjazásban nem részesül. Közhasznú munkavégzés címén egyfelől a közfeladatok elvégzése támogatható, másfelől az önkormányzat által önként vállalt, a lakosságot, illetve a települést érintő feladatok ellátása, sőt közhasznú tevékenység folytatása is. Mivel a szegényebb önkormányzatoknak még a 30 százalékos költségrzesesedés előteremtése is nehézséget okoz, *a decFA-ból nyújtható támogatás aránya 90 százalékra növelhető* azokon a településeken, ahol a regionális munkaügyi tanácsok ezt indokoltnak tartják. Amennyiben a támogatás forrása az MpA központi kerete, a Munkaerő-piaci Alap Irányító Testülete (MAT) ennek mértékét ugyancsak 90 százalékban, időtartamát pedig két évben határozhatja meg.

Közhasznú munkában csak az *ÁFSZ által kiközvetített álláskereső* alkalmazható, mégpedig *munkaviszony* keretében. A foglalkoztatásnak *pótlólagosnak* kell lennie, ami azt jelenti, hogy ezzel a statisztikai állományi létszámmal a felvételt megelőző hónaphoz képest növekednie kell. Ugyanazt a munkanélkülit folyamatosan *legfeljebb egy évig* lehet közhasznú munkavégzésben alkalmazni. Ezt két éven belül megismételni csak akkor szabad, ha az álláskereső a közhasznú munkára közvetítés időpontjában nem jogosult álláskeresési járadékra. *A 45 éven felüli álláskeresők közhasznú foglalkoztatásához másfél, az 50 éven felüliek esetében pedig legfeljebb 2 évig adható támogatás*, ha a munkavégzés egészségügyi-szociális, művelődési, közoktatási és környezetvédelmi feladatok ellátására irányul. *A roma* lakosság közhasznú foglalkoztatásának nem feltétele a statisztikai állományi létszám bővülése. A támogatás mértéke esetükben elérheti az alkalmazás közvetlen költségeinek 90 százalékát, időtartama pedig a két évet.

A közhasznú munkavégzés költségei között a bérek és járulékai, a munka- és védőruha-juttatás költségei, a szerszámok, munkaeszközök, továbbá a munkásszállításból és az irányítási többletfeladatokból adódó ráfordítások számolhatók el.

2.5. Álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatások

A vállalkozóvá válást elősegítő támogatások annak az álláskeresőnek nyújthatók, akit a munkaügyi központ legalább három hónapja álláskeresőként nyilvántart, és aki önmaga foglalkoztatását – munkaviszonyon kívüli tevékenységgel – egyéni vállalkozás keretében, vagy társas vállalkozás személyesen közreműködő tagjaként, illetve mezőgazdasági őstermelőként oldja meg. A vállalkozás indítását elősegítő támogatás formái:

- 3 millió forintig terjedő tőketámogatás visszatérítendő és/vagy vissza nem térítendő formában, és
- a vállalkozóvá váló álláskereső részére a minimálbér összegének megfelelő, legfeljebb hat havi támogatás állapítható meg, függetlenül attól, hogy az álláskereső részesül-e járadékban, vagy sem.

A támogatások együttesen vagy külön is adhatók. A kamatmentes tőkejutatáshoz az álláskeresőnek rendelkeznie kell a vállalkozás beindításához szükséges bruttó beruházás költségének legalább 20 százalékát elérő saját forrással, továbbá anyagi biztosítékkal (például ingó-, ingatlanfedezet, bankgarancia stb.) a támogatás visszafizetéséhez. 2008. január 1-től az Ft. lehetőséget biztosít arra, hogy a rehabilitációs járadékban részesülő személyek is támogatásban részesülhessenek, ha vállalkozást alapítanak, vagy ahhoz csatlakoznak.

2.6. A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása

A foglalkoztatási törvény 41./A paragrafusa szerint minden 20 főnél több munkavállalót foglalkoztató munkaadó legalább 5 százalékban (kvóta) köteles megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztatni. Ha ennek nem tesz eleget, a hiányzó létszámra rehabilitációs hozzájárulást kell fizetni (ennek 2010 évi összege: 964 500 forint/fő/év).

2.6.1. A megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatását elősegítő támogatási rendszer főbb elemei

2006 novemberétől működik a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkaadók *akkreditációs rendszere*.⁴ Ennek keretében a munkaadók foglalkoztatási szempontú minősítésére kerül sor. Az akkreditációs tanúsítvány más-más szinten és szintenként eltérő érvényességi időre állítható ki:

- az alaptanúsítvány 5 évig érvényes,
- a rehabilitációs tanúsítvány 3 évig érvényes,
- a kiemelt tanúsítvány 2 évig érvényes.

Utóbbi *védett szervezeti cím* használatára jogosít.

Az akkreditáció minden munkaadó számára elérhető, két sajátos, létszámra vonatkozó feltétellel:

- ha a megváltozott munkaképességű munkavállalók létszáma eléri a 20 főt, és ez egyben a munkaadó által foglalkoztatottak 40 százalékát teszi ki, alaptanúsítvány kiállítására nincs mód, csak – a feltételek fennállása esetén – rehabilitációs, kiemelt tanúsítványra;
- a kiemelt (és ideiglenes) tanúsítványt csak annak a munkaadónak lehet kiállítani, aki minimum 50 főt, ezen belül legalább létszáma felében minimálisan 50 százalékban megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztat.

Az akkreditáció telephelyenként történik, az akkreditációs eljárást pedig a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal működteti. Az *akkreditációs tanúsítvány 2007. július elsejétől általános támogatási feltétel*.

⁴ Jogsabályok: 176/2005. (IX. 2.) kormányrendelet, 14/2005. (IX. 2.) FMM-rendelet, 26/2005. (XII. 27.) FMM-rendelet. Részletes tájékoztatót lásd: www.afsz.hu.

2.6.2. Munkaadók támogatása

1. *Megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztatók tartós foglalkoztatási támogatása.* A támogatási rendszer *normatív és pályázható* elemeket is tartalmaz. Az előbbihez tartozik a *megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásához nyújtott bértámogatás*, amiről a 2.2 pontban már szóltunk. Lehetőség van a munkavégzésben közvetlenül közreműködő *segítő személyek*⁵ bérének 100 százalékos megtérítésére a ráfordított munkaidő arányában, ha azt a foglalkoztatott állapota indokolja (ide nem értve a szociális, mentális, egészségügyi támogatást nyújtó segítő személyeket).

2. *Hátrányos helyzetű álláskeresők foglalkoztatását elősegítő támogatások*, amelyekre a munkaadó adott élethelyzetben lévő (pályakezdés, gyermek vagy közeli hozzátartozó ápolása, idősödő, 50 év feletti életkor vagy alacsony, alapfokút nem meghaladó iskolai végzettség) *megváltozott munkaképességű álláskeresők foglalkoztatása esetén is jogosult*, a munkaképesség-csökkenés mértékétől függetlenül.⁶ Ezek igénybevételére a Start-kártyák adnak lehetőségek, amelyekre a későbbiekben visszatérünk.

3. *Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását elősegítő beruházási támogatás.* A foglalkoztatás támogatási rendszerhez illeszkedik az a szabályozás, amely a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását beruházási eszközökkel segíti.⁷

A Munkaerő-piaci Alaphoz tartozó *rehabilitációs alaphoz* a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatására, az arra kötelezettséget vállaló (foglalkoztatási kötelezettség) munkaadó részére pályázati eljárás alapján támogatás nyújtható munkahely létesítésére,

- a) a termelő, szolgáltató létesítményeknek a megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatásával összefüggő átalakítására,
- b) a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásához szükséges eszközök, berendezések beszerzésére, átalakítására,
- c) a megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása érdekében a munkahely és a munkaeszközök korszerűsítésére,
- d) beruházásra, amely a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása érdekében – beruházással egybekötött – munkahely létesítésére, korszerűsítésére és fejlesztésére, továbbá létesítmény építésére, szerelésére, bővítésére, illetve átalakítására, biztonságosabbá tételére, valamint munkaeszközök beszerzésére, átalakítására és biztonságosabbá tételére irányul.

A támogatás a megfelelő feltételekkel rendelkező pályázó számára *befogadó munkahelyekre [a)–c) pontok]* csekély összegű *de minimis* támogatásként, *rehabilitációs foglalkoztatásra [d) pont]* a védett szervezetek foglalkoztatás-támogatására vonatkozó EU-előírás alapján nyújtható. Új munkahely létesítéséhez mindkét támogatási forma esetén csak legalább 50 százalékban megváltozott munkaképességű, illetve egészségkárosodással élő munkavál-

5 Munkahelyi segítő személy csak a megváltozott munkaképességű munkavállaló munkaadójával munkaviszonyban álló, a megváltozott munkaképességű munkavállaló munkaköréhez közvetlenül kapcsolódó, kisegítő, kiszolgáló, őt betanító tevékenységet végző (de annak fő tevékenységét nem ellátó) személy lehet.

6 – 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról; 31/2005. (IX. 29.) PM-rendelet a Start-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól.

7 – 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerő-piaci Alaphoz foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról.

lások foglalkoztatása estén nyújtható támogatás, amelyhez *visszatérítendő és vissza nem térítendő formában*, valamint *e két lehetőség kombinációjával lehet hozzájutni*.

4. *Piaci előnyben részesítési lehetőség a csoportos rehabilitációs foglalkoztatást végző munkaadók számára.*⁸ Az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárásban való részvétel jogát a külön jogszabályban meghatározottak szerint fenntarthatja, illetve köteles fenntartani az olyan, védett foglalkoztatónak minősülő szervezetek, védett szervezeti szerződést kötött szervezetek, továbbá szociális foglalkoztatási engedéllyel rendelkező szervezetek számára, amelyek ötven százalékot meghaladó mértékben megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztatnak, illetve az olyan szociális foglalkoztatás keretében szociális intézményben ellátottakat foglalkoztató szervezeteknek, amelyek ötven százalékot meghaladó mértékben fogyatékos munkavállalókat foglalkoztatnak.

5. *Támogatások csoportos rehabilitációs foglalkoztatáshoz.* Pályázati eljárás keretében a *védett foglalkoztatók* részére költségkompenzációs támogatás, *nyílt munkapiacon nem foglalkoztatható személyeket is foglalkoztató közhasznú társaság* számára rehabilitációs költségtámogatás megállapítására van mód.⁹

A *szociális intézményekben gondozott személyek* intézményen belüli foglalkoztatását két új foglalkoztatási forma: a készségfejlesztő jellegű munkán keresztüli rehabilitáció és a fejlesztő foglalkoztatás (határozott idejű munkaviszonyban) – együtt: szociális foglalkoztatás – segíti. A fejlesztő foglalkoztatás megvalósításába az intézmény más foglalkoztatót is bevonhat.

2.6.3. A munkavállaló érdekeltsége

2008. január 1-jétől a rehabilitációs rendszerben kétfajta ellátást lehet megállapítani. Azok az egészségkárosodott személyek, akik rehabilitálhatók, és a jogszabályi feltételeknek megfelelnek, *rehabilitációs járadékban* részesülnek, azok pedig, akik nem rehabilitálhatók, rokkantsági nyugdíjat kaphatnak.

Rehabilitációs járadékra az jogosult, aki:

- 50–79 százalékos egészségkárosodást szenvedett, és ezzel összefüggésben az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas,
- keresőtevékenységet nem folytat, vagy
- a keresete legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónap jövedelmének havi átlagánál, továbbá
- rehabilitálható, és
- a rokkantsági nyugdíj megállapításához az életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte.

A rehabilitációs járadékra jogosult személy a munkaügyi központtal köteles együttműködni, amiről írásos megállapodásban nyilatkozik. Ebben vállalja

8 – 2003. évi CXXIX. törvény a közbeszerzésekről 17/A. paragrafus; 302/2006. (XII. 23.) kormányrendelet a védett foglalkoztatók részére fenntartott közbeszerzések részletes szabályairól.

9 – 177/2005.(IX. 2) kormányrendelet; 15/2005.(IX. 2.) FMM-rendelet.

a megállapodás részét képező rehabilitációs terv teljesítését. A terv meghatározza a rehabilitáció konkrét irányát, és tartalmazza az odavezető orvosi, szociális és foglalkoztatási szükségleteken alapuló rehabilitációs szolgáltatásokat és támogatásokat is. A terv teljesülése jelenti a sikeres rehabilitálást.

2.7. Munkahely-teremtő beruházások támogatása

Munkahelyteremtő támogatást kétféle módon lehet igényelni:

- a) *regionális támogatásként*: a beruházás építési, tárgyi eszköz, immateriális javak költségeihez, valamint a létrehozott új munkahelyek személyi jellegű ráfordításaihoz, külön-külön, illetve együttesen, vagy
- b) *foglalkoztatási támogatásként*: a beruházáshoz kötődően létrehozott új munkahelyek személyi jellegű ráfordításaihoz.

A munkahely-teremtő beruházások pályázati úton történő támogatása történhet vissza nem térítendő formában, amely új munkahelyek kialakítását szolgálja, a már meglévő munkahelyek megtartása mellett. A támogatás mértéke új munkahelyenként legfeljebb 800 ezer forint. Erre az összegre vetítve – a regionális munkaügyi központokhoz – a következő kiegészítő támogatásért lehet folyamodni, külön-külön, illetve együttesen is.

- Ha a beruházás területfejlesztési, társadalmi-gazdasági és infrastrukturális, valamint munkanélküliségi szempontból hátrányos helyzetű kistérségekben, településeken vagy munkapiaci szempontból hátrányos helyzetű régiókban valósul meg, új munkahelyenként 200 ezer forint pályázható.
- Ha a beruházás befejezését követően a munkaügyi kirendeltségeken nyilvántartásban lévő álláskereső foglalkoztatására vállalkozik a pályázó, számára új munkahelyenként 200 ezer forint adható.
- Ha a beruházó roma munkavállaló foglalkoztatását vállalja, új munkahelyenként további 100 ezer forint támogatásban részesülhet.

Magas hozzáadott értékű tevékenységek munkahely-teremtő beruházásainak támogatása. Ezzel a központi programmal olyan üzleti vállalkozásokat támogatnak, amelyek minimális tárgyi eszköz-fejlesztéssel jelentős számú új munkahelyet teremtenek, ahol elsősorban kvalifikált, felsőfokú végzettségű munkaerőt, többségében pályakezdőket alkalmaznak. A beruházást kivitelező vállalkozások részére a létszámnövekedés miatt jelentkező személyi jellegű költségek egy részét térítik meg. A kis- és középvállalkozások számára 2 év, más vállalkozások esetében 3 év a foglalkoztatási kötelezettség, ha pályakezdőknek, nyilvántartott álláskeresőknél vagy munkahelyük elvesztésével fenyegetett munkavállalóknak teremtenek új munkahelyet.

Egyedi nagyberuházások munkahely-teremtő támogatása. A támogatandó projektek esetében a következő támogatási kritériumokat kell szem előtt tartani.

- A projekt egyedi kormánydöntés alapján kapjon támogatást a *beruházásosztönzési célelőirányzatból*.

- A beruházás a jogszabályokban meghatározott, területfejlesztési szempontból hátrányos vagy leghátrányosabb helyzetű kistérségben, településen valósuljon meg.
- Teremtsen legalább 500 – a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben, településeken legalább 200 – új munkahelyet.
- Az új munkahelyekre felvett létszám legalább 50 százaléka – a leghátrányosabb helyzetű kistérség, település esetében legalább 30 százaléka – legyen regisztrált álláskereső.

Távmunkahelyek létesítését elősegítő támogatási program. A távmunka elterjesztésére indított programok az elektronikus munkavégzés fejlesztését ösztönzik. Ennek keretében kiegészítő bértámogatást, távmunkahelyek kialakításához kapcsolódó eszközbeszerzési támogatást és képzési támogatást nyújt a távmunkahelyeket létesítő gazdasági társaságoknak, továbbá a közfeladatokat ellátó intézményeknek és önkormányzati társulásoknak.

2.8. Munkahely-megőrzés támogatása

Támogatni lehet azt a munkaadót, amely a működésével összefüggő okból a munkavállaló munkaviszonyát rendes felmondással kívánja megszüntetni, és ezt a szándékát a felmondás közlését legalább 30 nappal megelőzően írásban bejelenti a munkaügyi központnak. Egyidejűleg benyújtja a támogatás iránti kérelmét is, amelyben kötelezettséget vállal arra, hogy a felmondással érintett munkavállalók közül azokat, akiket addig már legalább hat hónapja foglalkoztatott, a támogatás ideje alatt megtartja, majd ezt követően ugyanennyi ideig foglalkoztatja őket tovább. Ez idő alatt a meglévő átlagos statisztikai állományi létszáma nem csökkenhet, és munkaviszony megszüntetésére a működési körében felmerülő okból rendes felmondással, illetve felmentéssel nem kerülhet sor. A támogatás az elbocsátással fenyegetett munkavállaló továbbfoglalkoztatásához legfeljebb egy évig adható. A vissza nem térítendő támogatás mértéke a rendes felmondással érintett munkavállaló munkabére és járulékai együttes összegének 25–75 százalékáig terjedhet. A támogatás a munkabér és járulékai 50–90 százalékáig terjedő mértékben állapítható meg, ha az érintett munkavállaló 1. személyi alapbére, illetve a teljesítménybérezés alapjául szolgáló bére azonos a kötelező legkisebb munkabér összegével, vagy 2. megváltozott munkaképességű személy, 3. foglalkoztatása a munkaviszony megszüntetésének megelőzése érdekében a korábbinál rövidebb időtartamú munkaidőben történik, feltéve, ha a munkaidő mértéke a napi 4 órát eléri, de a 6 órát nem haladja meg.

2.9. Csoportos létszámleépítések hátrányos következményeinek enyhítése

Támogatás nyújtható a munkaadó részére az általa végrehajtandó csoportos létszámcsökkentés munkavállalókat érintő hátrányos következményeinek

enyhítéséhez. A támogatás feltétele, hogy a munkaadó a csoportos létszámleépítés törvényben előírt konzultációs eljárását elindítsa, és vállalja, hogy a létszámleépítéssel érintett telephelyen a létszámleépítéssel érintett munkavállalók munkába helyezését elősegítő bizottságot (MEB) hoz létre. Ennek működéséhez bizottságonként legfeljebb egymillió forint vissza nem térítendő támogatás adható, legfeljebb 12 hónapra történő felhasználásra.

2.10. Mobilitási támogatások

Helyközi utazási támogatást igényelhet a munkaadó és a munkavállaló is. A munkaadónak ehhez olyan személy foglalkoztatását kell vállalnia, aki legalább hat hónapja – pályakezdő, valamint megváltozott munkaképességű személy esetében legalább három hónapja – a munkaügyi központnál nyilvántartott álláskereső, és hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a kérelem benyújtását megelőző hat hónapon belül nem szüntette meg. A támogatás legfeljebb egy évre adható. Az utazási költség részben vagy egészben is megtéríthető. Ha a munkavállaló is kéri az öt terhelő utazási költség megtérítését, ezt az igényét a munkáltató kérelmével együtt nyújthatja be, a foglalkoztatás megelőzően.

Csoportos személyszállításhoz is támogatást igényelhet a munkaadó, ha saját vagy bérelt járművel a munkába vezető útvonalon egy vagy több településről legalább négy munkavállaló szállításáról gondoskodik. Ennek feltétele, hogy a munkahely megközelítése tömegközlekedési eszközzel aránytalan nehézségbe ütközzön. Ez akkor áll fenn, ha annak ideje naponta a két órát meghaladja. A támogatás mértéke a csoportos személyszállításba bevont dolgozók érintett útvonalra vonatkozó autóbuzsbérletei árának a munkaadót terhelő részéig terjedhet.

2.11. Munkaerőpiaci szolgáltatások

10 – 30/2000. (IX. 15.) GM-rendelet a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról. Ezt a rendeletet módosította az Egyes foglalkoztatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 6/2008. (IV. 23.) SZMM-rendelet, amely 2008. április 26-án lépett hatályba. A fontosabb változások az alábbiak voltak:

- a nyújtható szolgáltatások köre bővült a mentori szolgáltatással,
- változtak a munkaerőpiaci szolgáltatóknak nyújtható támogatás szabályai,
- módosult a munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz nyújtható keresetpótló juttatás összege.

A foglalkoztatási törvény a munkaerőpiaci szolgáltatások közé sorolta:

- a munkaerőpiaci és foglalkozási információ nyújtását,
- a munka-, pálya-, álláskereső, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadást és a
- munkaközvetítést.

Ezek tartalmát a munkaerőpiaci szolgáltatásokról szóló rendelet határozta meg,¹⁰ amely egységes keretbe foglalta a szolgáltatások nyújtásának feltételeit is. A jogszabály alapvetően azokat a szolgáltatásokat nevesítette, amelyeket döntő részben a regionális munkaügyi központok szakmai osztályai vagy a munkaügyi kirendeltségek nyújtanak az ügyfelek részére. Emellett lehetőség van arra is, hogy a joganyagban szabályozott – a munkaügyi központ által is nyújtott – szolgáltatásokat a kapacitások bővítése érdekében külső szervezetektől megvásárolhassák. Új elem, hogy a regionális munkaügyi központok mellett a regionális képző központok és a Foglalkoztatási és Szociális Hiva-

tal is közvetlenül nyújtanak szolgáltatásokat. A munkaerőpiaci szolgáltatásokat a munkanélküliek, a munkaadók és a munkavállalók *ingyenesen* vehetik igénybe.

2.12. Munkaerőpiaci programok

A munkaügyi szervezetben regisztrált álláskereső négyötöde nem első ízben jelentkező, hanem visszatérő ügyfele az állami foglalkoztatási szolgálatnak. Problémáikat kizárólag az egyedi aktív munkaerőpiaci eszközök alkalmazásával nem lehet megoldani. A komplex problémakezelés *többféle munkaerőpiaci szolgáltatás igénybevételét* feltételezi, illetve még inkább a *bekapcsolódást egy munkaerőpiaci programba*. Ez a támogatási forma *2000. február elsején került be a foglalkoztatási törvénybe*, ami a munkaerőpiaci program fogalmát a következőképp definiálta: „A Munkaerő-piaci Alap előre meghatározott, összetett célok érdekében biztosíthatja olyan programok megvalósításának pénzügyi fedezetét, amelyek térségi foglalkoztatási célok megvalósítására, munkapiaci folyamatok befolyásolására, valamint a munkapiacra hátrányos helyzetben lévő rétegek foglalkoztatásának elősegítésére irányulnak. *E programok keretében a munkaerőpiaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások egyidejűleg és egymásra épülve is nyújthatók.*”

A program támogatásai tekintetében az Ft.-ben és végrehajtási szabályaiban *meghatározott feltételektől el lehet térni* például a következőképpen.

- A program célcsoportjához tartozó személyek minden programelemben részt vehetnek, függetlenül egyéni jogosultságuktól.
- A program támogatásai a program teljes időtartama alatt nyújthatók.
- A közhasznú foglalkoztatás támogatása tekintetében is a program időtartama a mérvadó, azaz nem érvényes az időkorlát.

A programok lehetnek *központi és regionális* munkaerőpiaci programok. A központi program indításáról – a Munkaerő-piaci Alap Irányító Testülete véleményének kikérését követően – a miniszter dönt, a regionális munkaerőpiaci programról pedig – a munkaügyi tanács véleményének meghallgatása után – a munkaügyi központ főigazgatója. A munkaerőpiaci program kidolgozására és megvalósítására pályázatot írnak ki, amelynek nyertesével a munkaügyi központ megállapodást köt. Ennek tartalmaznia kell a program szervezésének, bonyolításának, monitorozásnak és végrehajtása ellenőrzésének részletes szabályait, valamint a program tartalmát alkotó támogatások folyósításának feltételeit. A program megvalósításához nyújtott támogatás 10 százaléka a program lezárását követően, az eredmény elfogadása esetén fizethető ki.

2007-től egy új aktív eszköz – a *béreköltség támogatás* – bevezetésére is került sor, amely csak munkaerőpiaci program keretében alkalmazható, és a munkabér, illetve járulékai 100 százalékos finanszírozását teszi lehetővé, legfeljebb három éven át. Tekintettel arra, hogy a programok sikeres lebonyolítá-

tása szakszerű irányítás – a program-menedzsment közreműködése – nélkül nehezen elképzelhető, *az új eszköz keretében* nemcsak a célcsoporthoz tartozó személyek (a programba bevont hátrányos helyzetű emberek), hanem *a programmenedzsment foglalkoztatásával kapcsolatban felmerülő bér- és járulékköltségek* is megtéríthetők.¹¹

3. A FOGLALKOZTATÁSI TÖRVÉNYEK KÍVÜL SZABÁLYOZOTT AKTÍV MUNKAERŐPIACI ESZKÖZÖK

Az előző fejezetben tárgyalt aktív munkaerőpiaci eszközökön kívül létezik egy sor támogatás, amelyek feltételeit a foglalkoztatási törvényeken kívüli rendeletek szabályozzák, de az állami foglalkoztatási szolgálaton keresztül vehetők igénybe.

Aktív eszközök a foglalkoztatási törvényen kívül, de az ÁFSZ működtetésében

3.1. Mikro-, kis- és középvállalkozások ösztönzése álláskereső foglalkoztatására

A KKV+ program keretében a legalább 250 főt foglalkoztató és legalább hat hónapja működő mikro-, kis- és középvállalkozásokat, valamint a civil szervezeteket támogatás illeti meg, ha ellátásban nem részesülő:

- álláskeresőt foglalkoztatnak, aki legalább 3 hónapja szerepel az ÁFSZ nyilvántartásában,
- keresőtevékenységet nem folytató személyt alkalmaznak, aki legalább 1 éve nem dolgozik,
- olyan személyt vesznek fel, akinek a jogviszonya a foglalkoztatás megkezdését megelőző 3 hónapon belül csoportos létszámcsökkentés miatt szűnt meg.

A támogatott foglalkoztatással növelni kell az éves átlagos statisztikai állományi létszámot, és azt a támogatás ideje alatt meg is kell tartani. A támogatott célcsoport foglalkoztatása esetén a munkáltató egy évig mentesül a társadalombiztosítási járulék, valamint a munkaadói járulék megfizetése alól. A kedvezmény teljes munkaidős foglalkoztatás esetén a kötelező legkisebb munkabér 130 százalékáig érvényesíthető.

3.2. A válság miatt munkahelyüket elvesztő személyek foglalkoztatásának elősegítését célzó támogatás

Ennek célja a gazdasági válság következtében álláskeresővé vált, és álláskeresői járadékban részesülő munkavállalók munkához juttatása oly módon, hogy az álláskeresői járadék folyósítási idejéből még hátralévő időtartamra járó álláskeresői járadék összege a foglalkoztatásukat segítse elő. A támogatás igénybevételenek az a feltétele, hogy a munkáltató vállalja az álláskeresői járadékban részesülő személy *teljes munkaidőben, munkaviszony keretében* történő foglalkoztatását. További kikötés, hogy az álláskeresői járadékban részesülő személy legalább 180 nap járadékra legyen jogosult a munkába lépéskor.

¹¹ Amennyiben a támogatás alanya vállalkozás, a *de minimis* szabályokat kell alkalmazni.

A támogatás mértéke nem haladhatja meg a munkába lépéskor hatályos minimálbér és járulékaiknak a 60 százalékát. Ha az álláskeresőnek a járadékalapját képező járulékalapja az álláskeresővé válást közvetlenül megelőzően alacsonyabb volt, mint a minimálbér, a támogatást azzal arányosan kell megállapítani. A támogatással párhuzamosan a Start-kártyával rendelkező munkavállaló foglalkoztatása esetén az annak megfelelő járulékkedvezmény is igénybe vehető. A támogatás időtartama azonos a munkába lépéskor még hátralévő járadékfolyósítási idővel. A támogatást a munkaügyi központ havonta, utólag folyósítja a munkáltatónak.

3.3. Részmunkaidős foglalkoztatás támogatása a létszámleépítések megelőzésére¹²

Az intézkedés célja a leépítéssel fenyegetett munkavállalók részmunkaidőben való továbbfoglalkoztatása. Támogatást az a munkaadó kaphat, amely a teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozóját átmenetileg – az elbocsátás alternatívájaként – legalább négy órában foglalkoztatja. A támogatás feltétele, hogy a munkaadó csoportos létszámcökkentésre vonatkozó szándékát az illetékes munkaügyi központnak előzetesen bejelentse. A támogatás mértéke a munkavállaló kieső munkaidejére járó személyi alapbérének és járulékaiknak 80 százalékáig terjedhet. Személyi alapbérként legfeljebb a mindenkori minimálbér másfélszerese vehető figyelembe. A támogatás legfeljebb 12 hónapra nyújtható. A támogatás a leépítéssel fenyegetett munkavállalót foglalkoztató munkaadó kérelmére állapítható meg. További feltétel, hogy csoportos létszámcökkentéssel kapcsolatos előzetes bejelentését a munkáltató ne hajtsa végre. A munkaadónak vállalnia kell, hogy a támogatást a munkavállaló részére havonta előre kifizeti, megőrzi a bejelentésekor meglévő átlagos statisztikai állományi létszámát, valamint legalább a támogatási időtartammal megegyező időtartamban vállalja a munkavállaló továbbfoglalkoztatását. A munkaadó a támogatáshoz a munkaügyi központhoz benyújtott pályázat útján juthat hozzá.

3.4. Szakképzettséggel rendelkező pályakezdő álláskereső munkatapasztalat-szerzésének támogatása¹³

A támogatás azoknak, a piacképes szakmával rendelkező fiataloknak a munkatapasztalat-szerzését ösztönzi, akik sem önálló álláskeresőssel, sem pedig a munkaügyi szervezet segítségével legalább 90 napja nem tudtak elhelyezkedni. Támogatást az a munkaadó kaphat, amely a regionális munkaügyi központ által – a regionális munkaügyi tanáccsal, valamint a regionális fejlesztési és képzési bizottsággal együtt – meghatározott szakképesítéssel rendelkező regisztrált pályakezdő álláskereső foglalkoztatását vállalja olyan munkakörben, amelyben a fiatal megfelelő munkatapasztalatot szerezhet. A támogatást a foglalkoztatás időtartamára, legfeljebb azonban 365 napra lehet megállapítani. A

12 – 70/2009. (IV. 2.) kormányrendelet a szakképzettséggel rendelkező, pályakezdő álláskereső munkatapasztalat-szerzésének és a létszámleépítések megelőzése érdekében a részmunkaidős foglalkoztatás támogatásáról, hatályos: 2009. április 5-től.

13 – 70/2009. (IV. 2.) kormányrendelet a szakképzettséggel rendelkező, pályakezdő álláskereső munkatapasztalat-szerzésének és a létszámleépítések megelőzése érdekében a részmunkaidős foglalkoztatás támogatásáról, hatályos: 2009. április 5-től.

támogatás mértéke a bérköltség 50–100 százaléka. 100 százalékos támogatás esetén a támogatás összege nem haladhatja meg:

- alapszintű szakképesítéssel rendelkező pályakezdő esetében a kötelező legkisebb munkabér összegét,
- középszintű vagy középfokú szakképesítéssel, illetve szakképesítést nyújtó középfokú iskolai végzettséggel rendelkező pályakezdő esetében a kötelező legkisebb munkabér másfélszeresét,
- emelt szintű vagy felsőfokú szakképesítéssel, illetve felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező pályakezdő esetében a kötelező legkisebb munkabér kétszeresét.

A munkaadók a támogatáshoz a munkaügyi szervezeten keresztül juthatnak. A támogatás forrása a Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprészeinek decentralizált kerete. A rendelet lehetőséget kínál arra, hogy a Start-kártyával felvett fiatalok közül is kaphassanak támogatást munkatapasztalat szerzéséhez azok, akik keresett szakmával rendelkeznek, és a munkaügyi szervezettel való legalább 90 napos együttműködés ellenére sem sikerült elhelyezkedniük. Ebben az esetben a Start-kártya szerinti kedvezménnyel csökkentett bérköltség a támogatás alapja.

4. AZ ÁFSZ HATÓKÖRÉN KÍVÜL MŰKÖDTETETT AKTÍV MUNKAERŐPIACI ESZKÖZÖK, PROGRAMOK

Ebben a fejezetben olyan támogatási formákat mutatunk be, amelyek nemcsak, hogy a foglalkoztatási törvényen kívül öltenek jogi formát, hanem az elérhetőségük is kívül marad az állami foglalkoztatási szolgálat hatókörén.

4.1. A közfoglalkoztatásnak további két formája létezik: a közcélú munka és a közmunka

A *közmunka* jogszabályban¹⁴ deklarált célja: a munkanélküliség csökkentésére alkalmas fejlesztési, felújítási, különösen infrastrukturális és környezetvédelmi, továbbá az elmaradott térségek felzárkóztatását célzó közfeladatok ellátásának ösztönzése, a munkanélküliek és az ellátásból már kiszorultak számára szervezett foglalkoztatási programokkal. A támogatáshoz pályázati úton lehet hozzájutni, aminek forrását általában a költségvetés biztosítja.

Foglalkoztatáspolitikai megközelítésben, a közmunkában történő foglalkoztatás funkciói az alábbiak.

- Az érintettek megfelelő előképzettséggel és hajlandósággal rendelkező körét vonja legalább betanító jellegű képzésbe, ötvözve a képzést és a foglalkoztatást.

- Azokban a depressziós térségekben jelentsen „tömesebb” megoldást, ahol az önkormányzaton kívül nincs más munkáltató.

- Segítse a gazdálkodó szervezetek felelősségvállalását a munkanélküliségi probléma iránt (kooperáció, anyagi áldozatvállalás).

*Aktív eszközök
a foglalkoztatási
törvény és az
ÁFSZ hatókörén
kívül*

¹⁴ – 199/2008. (VIII. 4.) kormányrendelet a közmunkaprogramok támogatási rendjéről.

– Ösztönözze az önkormányzatok együttműködését, a foglalkoztatási gondok kistérségi szintű kezelését.

A *közmunka* program szervezését elnyerő szervezetnek 2008 augusztusától vállalnia kell, hogy az általa foglalkoztatott személyek közül legalább 40 százalék a rendszeres szociális segélyezettek/rendelkezésre állási támogatásra jogosultak közül kerül ki.¹⁵

A közcélú foglalkoztatást a szociális törvény szabályozza. Eszerint a települési önkormányzat a nem foglalkoztatott személyek munkapiaci helyzetének javítása érdekében *foglalkozást szervez*. A foglalkoztatási kötelezettség közmunka, közhasznú munka vagy *közcélú munka* biztosításával teljesíthető.

A 2009-ben bevezetett *Út a munkához* program keretében a rendszeres szociális segélyezettek közül azoknak, akik munkára képesek és foglalkoztatható állapotban vannak, *segély helyett közfoglalkoztatást* kínálnak. Ennek legfőbb terepe az önkormányzatok által szervezett közcélú munkavégzés. Az erre vonatkozó elképzeléseiket az önkormányzatoknak közfoglalkoztatási tervben kell kifejteniük, amit az állami foglalkoztatási szolgálattal együttműködve kell kidolgozniuk. A közcélú munkavégzésre – legalább hat órai napi munkaidővel és legalább évi 90 munkanap munkavégzési időtartammal – határozott idejű munkaviszonyt kell létesíteni. Az önkormányzatoknál e foglalkoztatással kapcsolatban ténylegesen felmerülő személyi kiadások (munkabér + közteher) 95 százalékát átvállalja a költségvetés, a fennmaradó 5 százalék pedig beépül a pénzületi és természetbeli szociális ellátások fedezetére biztosított állami hozzájárulásba.

4.2. Start-kártyacsalád¹⁶

A munkapiaci esélyek javításának fontos eszközét jelentik a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző járulékkedvezmények. Ilyen kedvezmény illeti meg a pályakezdőket, gyesyőről/gyedről visszatérőket, valamint a tartósan munkanélkülieket (köztük kiemelten az 50 éven felülieket és az alacsony iskolai végzettségűeket) alkalmazó munkáltatókat. A célzott támogatás lehetővé teszi, hogy a hátrányos helyzetű munkavállalók jobb eséllyel pályázzanak egy adott munkakör betöltésére.

a) *A Start-program* célja a fiatalok munkapiacra történő belépésének elősegítése a foglalkoztatásukhoz kapcsolódó költségek csökkentésével. A program 2 éven át biztosít lehetőséget a pályakezdőknek a munkatapasztalat szerzésre, a munkáltatóknak pedig a járulékkedvezmény érvényesítésére.

Az a munkaadó, amelyik vállalja Start-kártyával rendelkező fiatal foglalkoztatását, két év támogatásra jogosult. Az alanyi jogon járó járulékkedvezmény alapján a munkáltató havonta a kedvezménnyel csökkentett közterhet fizeti az alábbiak szerint:

- az első évben: a bruttó kereset 10 százalékát,
- a második évben: a bruttó kereset 20 százalékát.

Start-kártyacsalád a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatásának olcsóbbá tételéért

15 – 199/2008. (VIII. 4.) kormányrendelet a közmunka program támogatási rendjéről szóló 49/1999. (III. 26.) kormányrendelet módosításáról.

16 – 2004. évi CXXXIII. tv. a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról; 31/2005. (IX. 29.) PM-rendelet a Start-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól.

2010. január 1-jétől felsőfokú végzettségű, Start-kártyával rendelkező fiatal foglalkoztatása esetén a munkáltató csak egy évig jogosult a járulékkedvezmény igénybevételére. Ennek keretében 9 hónapig 10, és három hónapig 20 százalék járulékot kell fizetnie. A programban való részvételt és a járulékkedvezmény igénybevételét a Start-kártya biztosítja. A kártyát a fiatal válthatja ki az állami adóhatóságnál. A kedvezmény a munkaadót abban az esetben illeti meg, ha a pályakezdő a munkába lépést megelőző napon rendelkezik a Start-plusz kártyával, vagy azt helyettesítő igazolással.

b) A *Start-plusz* program célja, hogy segítséget nyújtson a visszatéréshez a munkapiacra a tartós munkanélkülieknek, a kisgyermeket nevelő szülőknek és közeli hozzátartozót ápoló családtagoknak. A támogatás a programban való részvételre jogosultak személyéhez kötődő, két évre szóló, alanyi jogon járó járulékkedvezmény. Azt a munkáltatót illeti meg, aki a program jogosultjait munkaviszonyban foglalkoztatja, a foglalkoztatás időtartama a 30 napot meghaladja, és a munkaidő a napi négy órát eléri. (Tehát: a *kedvezmény részmunkaidős foglalkoztatás esetén is igénybe vehető.*) A munkáltatónak csak a kedvezménnyel csökkentett közteher összegét kell havonta leróni, a következők szerint:

- az első évben: a munkáltató a havi bruttó kereset 10 százalékát,
- a második évben a munkáltató a havi bruttó kereset 20 százalékát fizeti be járulékként.

A kedvezményre való jogosultság igazolása Start-plusz kártyával történik, amit az állami adóhatóság állít ki, a jogosult kérelmére. A kedvezmény a munkaadót abban az esetben illeti meg, ha a kedvezménnyel érintett a munkába lépést megelőző napon rendelkezik a Start-plusz kártyával.

c) A *Start-extra kártya* célja, hogy kiemelt segítséget nyújtson a munkavállaláshoz, a munkapiaci visszatéréshez a legnehezebb helyzetben lévő tartós munkanélkülieknek, azaz az 50 éven felüli és az alacsony iskolai végzettségű személyeknek, valamint 2009. január 1-jétől a rendelkezésre állási támogatásra jogosult álláskeresőknek. A támogatás a program alanyainak személyéhez kötődő, kétéves időtartamú, alanyi jogon járó járulékkedvezmény, amely azt a munkáltatót illeti meg, aki a jogosult személyt foglalkoztatja. A járulékkedvezmény havonta mérsékeli a munkáltatók közterheit, mivel csak a kedvezménnyel csökkentett közteher összegét kell leróniuk, a következők szerint:

- az első évben: a munkáltatónak nincs járulékfizetési kötelezettsége,
- a második évben a munkáltató a bruttó kereset 10 százalékát fizeti járulék címén.

d) A *Start-régió program* 2009. január 1-jétől indult, az *Út a munkához* programhoz kapcsolódva. Ennek célja, hogy járulékkedvezmény biztosításával segítse elő a rendelkezésre állási támogatásra (*rát*) jogosult álláskereső munkapiacra való visszatérését. Az a munkaadó, amely a jogosult személyt fog-

lalkoztatja, 3 évig teljes járulégmentességet kap. A támogatás akkor vehető igénybe, ha a munkaadó:

- olyan, rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyt foglalkoztat, akinek van érvényes Start-extra kártyája, és lakóhelye gazdasági, infrastruktúrális, társadalmi, szociális, foglalkoztatási szempontból legkedvezőtlenebb helyzetű kistérségben vagy településen található,
- a munkaadó a foglalkoztatással az éves átlagos statisztikai állományi létszámát növeli,
- az emelt létszámot a járulégmentesség három éve alatt megtartja,
- a munkaügyi központtal megállapodást köt a foglalkoztatási kedvezmény igénybevételére.

A felsorolt támogatásokra jogosultak körét és a kedvezmények szabályozását az *F5.* és *F6. táblázatban* mutatjuk be.

4.3. Egyszerűsített foglalkoztatás

Az egyszerűsített foglalkoztatás (EF) az alkalmi munkavállalói könyvvel való munkavégzést váltotta fel. Főbb szabályait a 2010. LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról (Eftv) tartalmazza, amely 2010. augusztus 1-jén lépett hatályba. Az Eftv. kétfajta munkára terjed ki:

- a mezőgazdasági és turisztikai idénymunkára, valamint
- az alkalmi munkára.

Idénymunka esetén nincs korlátozva az egyszerűsített foglalkoztatásban alkalmazottak száma, az alkalmi munkánál azonban a vállalkozás méretétől függő létszámkorlátozás a következő:

- főállású személyt nem foglalkoztató vállalkozás: 1 alkalmi munkást
- 1–5 főállásút foglalkoztató vállalkozás: 2 alkalmi munkást
- 6–20 főállású munkavállalót foglalkoztató vállalkozás: 4 alkalmi munkást
- 20 főnél nagyobb létszámú vállalkozás: a munkavállalók számának 20 százalékának megfelelő alkalmi munkást foglalkoztathat.

A vállalkozás ugyanazt a munkavállalót évente legfeljebb 120 napig foglalkoztathatja idénymunkában és 90 napig alkalmi munkában. Ha a munkavállaló többfajta egyszerűsített foglalkoztatásban végezhető munkát is vállal egy évben (idény- és alkalmi munkában), a munkaviszonya akkor sem haladhatja meg az évi 120 napot. Idénymunkában mind a 120 nap akár folyamatosan is ledolgozható. Alkalmi munkánál azonban a munkaviszony:

- legfeljebb 5 egymást követő nap lehet,
- egy hónapban legfeljebb 15 nap,
- egy évben pedig legfeljebb 90 nap.

Egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony a felek megállapodása alapján, a munkáltató bejelentési kötelezettségének teljesítésével keletkezik. A munkavállalónak semmilyen közterhet nem kell fizetnie. A munkáltató

által fizetendő közteher egységesen – a munkabértől és a napi munkaidőtől függetlenül – napi 500 forint/fő mezőgazdasági és turisztikai időnyomunka esetén, és napi 1000 forint/fő az alkalmi munkánál. Ennek fejében a munkavállaló jogosulttá válik:

- nyugellátásra,
- baleseti egészségügyi szolgáltatásra, valamint
- álláskeresési támogatásra.

5. A HAZAI FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA IRÁNYÍTÁSI ÉS FINANSZÍROZÁSI RENDSZERE

A magyar foglalkoztatáspolitikai *kormányzati felelőse a Nemzetgazdasági Minisztérium*. Szakmai irányítása alatt működik a középirányítói funkciókat ellátó Foglalkoztatási és Szociális Hivatal és a teljes *Állami Foglalkoztatási Szolgálat*. Utóbbiba beletartozik a *hét regionális munkaügyi központ* és a hozzájuk tartozó *174 kirendeltség*. A *regionális munkaügyi központ*:

- központi szervezetből, valamint
- kirendeltségekből áll.

Minden régióban jogszabályi felhatalmazással kijelölnek néhány kirendeltséget – ezek a *kirendeltség és szolgáltató központok* –, ahol olyan *munkaerőpiaci szolgáltatásokat* nyújtanak az ügyfelek számára, amelyek másutt nem elérhetők. Ezek:

- működtetik a szolgáltatások kiépített intézményrendszerét,
- rehabilitációs munkacsoportot tartanak fenn,
- és közreműködnek a megváltozott munkaképességű személyek részére foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások biztosításában.

A munkanélküliség passzív és aktív kezelésének forrása 1996. január 1. óta a Munkaerő-piaci Alap (Mpa). Ennek meghatározó, de nem kizárólagos bevétele a munkáltatói és munkavállalói járulék, aminek mértéke a munkáltatók esetében 1999. január 1. és 2009. június 31. között a munkavállalóknak elszámolt bruttó munkabér 3 százaléka volt. 2009. július 1-jétől a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig (2009-ben 143 ezer forintig) 1 százalékra csökkentették a járulék mértékét, a felett viszont 3 százalék maradt. *2010. január 1-jétől megszűnt az önálló munkaadói járulék, és új megnevezéssel beolvadt az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulékbba*. Ezen a jogcímen 3 százalék összevont befizetési kötelezettség terheli a munkáltatót, amiből *1 százalékot tesz ki a munkaerőpiaci járulék*.

A munkavállalói járulék 2006. szeptember 1. óta a bruttó kereset 1,5 százalékát teszi ki (előzőleg 1 százalék volt). 2010-től ez is integrálódott az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulékbba, de a mértéke nem változott.

A munkanélküliség elkerülését és a foglalkoztatás létrejöttét elősegítő támogatások felhasználását megalapozó döntéshozatalban intézményesen részt vesznek a szociális partnerek.

A *Munkaerő-piaci Alap Irányító Testülete rendelkezik a Munkaerő-piaci Alap pénzeszközeinek felhasználásával kapcsolatos jogosítványokkal*. A MAT az Ft. által létrehozott – a munkaadói és a munkavállalói szervezetek, valamint a Kormány képviselőiből álló – önkormányzati jellegű tripartit testület. Az oldalanként 6–6 fős, összesen 18 fős testület munkaadói oldala a munkáltatók, munkavállalói oldala a szakszervezetek, kormányzati oldala pedig a Kormány képviselőiből áll. Tagjait a miniszter bízta meg és hívja vissza.

A *munkaügyi tanácsok* a foglalkoztatási és munkapiaci képzési, valamint a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációját elősegítő támogatások nyújtásával kapcsolatos *érdekegyeztetés területi fórumai*. Tagjainak megbízatása négy évre szól. Hatásköre az évek során többször változott, de az Ft. hatályba lépésétől mindvégig megmaradtak az alábbi feladatok:

- dönt az MpA foglalkoztatási alaprészének a megyében rendelkezésre álló eszközei felhasználásának elveiről és az egyes támogatások arányáról,
- figyelemmel kíséri az MpA decentralizált pénzeszközeinek megyei szintű felhasználását,
- kezdeményezi és véleményezi a megye foglalkoztatási helyzetével kapcsolatos rövid és hosszú távú programokat, és figyelemmel kíséri azok végrehajtását,
- véleményezi a megyei munkaerőpiaci szervezet működését, beszámoltatja annak vezetőjét, és előzetes véleményezési jogot gyakorol kinevezéséről.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat régiós struktúráját követve *2007. január 1-jétől átalakult a területi érdekegyeztetés szervezeti rendszere* is. A korábbi megyei (fővárosi) munkaügyi tanácsok helyett – a hét regionális munkaügyi központ illetékességi területéhez kapcsolódó jogkörrel – *hét regionális munkaügyi tanács alakult*. A regionális munkaügyi tanácsok titkársági teendőit a regionális munkaügyi központok látják el.

ÖSSZEGÉS

Az idei évben új formában mutattuk be a munkapiac jogszabályi és intézményi környezetét. Eltekintettünk az elmúlt évek gyakorlatától, amikor a *változások* ismertetésére helyeztük a hangsúlyt, beleértve azok indokainak, motivációinak és következményeinek a feltárását. Ehelyett az aktuális szabályokat közöltük, a lényegre szorítkozva, és – azok feltételrendszerének könnyebb áttekinthetősége érdekében – *standardizált módon, táblázatokban foglaltuk össze a támogatások főbb jellemzőit*. Ezt *függelékként* csatoltuk a szöveges leíráshoz.

A munkapiac jogszabályi és intézményi környezetét öt részre tagolva mutattuk be. Az 1. fejezet az álláskereső keresetpótló támogatásait ismerteti, a 2. fejezet pedig azokat az aktív munkaerőpiaci eszközöket, szolgáltatásokat és programokat veszi sorra, amelyek szabályrendszerét a foglalkoztatási törvény tartalmazza, és az állami foglalkoztatási szolgálaton keresztül vehetők igény-

be. A 3. fejezet a foglalkoztatási törvényen kívül szabályozott, de az ÁFSZ által működtetett munkaerőpiaci eszközöket tárgyalja. A 4. fejezet azokkal a támogatási formákkal foglalkozik, amelyek kívül állnak mind az Ft., mind pedig az ÁFSZ hatókörén. Végül az 5. fejezet a munkapiaci ráfordítások finanszírozásának módját és intézményeit ismerteti.

A passzív és aktív támogatások főbb jellemzői standardizált formában megtalálhatók a *Függelékben*. Az *F1–F4. táblázat* az álláskeresők pénzbeli támogatásainak kritériumait foglalja össze. Az *F5. táblázat* a Start-kártyacsalád célcsoportjait, a *F6. táblázat* pedig a járulék-kedvezmény mértékét és időtartamát szemlélteti.

A Függelék meghatározó része az *F7. táblázat*, amely a foglalkoztatási törvényben és azon kívül szabályozott foglalkoztatást elősegítő és képzési támogatásokat tartalmazza. A sokféle támogatást funkcióik szerint tipizáltuk, és a következők szerint csoportosítottuk:

- bérek, járulékok támogatása,
- közfoglalkoztatási formák,
- képzés támogatása,
- új foglalkoztatási lehetőségek létrehozásának támogatása,
- munkahely-megőrzés támogatása, létszámleépítés kezelése,
- mobilitás támogatása,
- egyéb (szolgáltatások, programok támogatása),
- legfontosabb TÁMOP-programok.

Minden támogatási formát azonos szempontok szerint jellemeztünk. Először a célcsoportokat konkretizáltuk, majd a támogatáshoz való hozzájutás feltételeit. Ezt követően ismertettük a támogatás mértékét és időtartamát, végül az erről rendelkező jogforrást közöltük.

Függelék

F1. táblázat: Az álláskeresési járadékra való jogosultság feltételei

Álláskeresési járadék bevezetése	Foglalkoztatási előtörténet	A jogosultság időtartama		Várakozási idő	
		minimum	maximum	önkéntes kilépésnél	végkielégítés folyósítása esetén
2005. november 1.	legalább 365 nap az álláskeresővé válást megelőző négy évből	73 nap	270 nap	3 hónap	nincs

F2. táblázat: Álláskeresők támogatásai, keresetpótló juttatás, rendelkezésre állási támogatás, 2010 Minimális havi bér: 73 500 forint/hó

Támogatások	Minimum	Maximum
<i>Álláskeresők járadéka</i> I. szakasz (folyósítási idő fele, maximum 91 nap) 1991. évi IV. tv. 26. cikk 5. bekezdés	járuulékalap 60 százaléka, legalább a jogosultság kezdő napján hatályos minimális bér 60 százaléka: 44 100 forint/hó	járuulékalap 60 százaléka, legfeljebb a jogosultság kezdő napján hatályon minimális bér 120 százaléka: 88 200 forint/hó
<i>Álláskeresők járadéka</i> II. szakasz (hátralévő idő, maximum 179 nap)	jogosultság kezdő napján hatályos minimálisbér 60 százaléka: 44 100 forint/hó	
<i>Álláskeresők segélye</i>	a minimális bér 40 százaléka: 29 400 forint/hó	
<i>Keresetpótló juttatás</i> 1991. évi IV. tv. 14. cikk 6. bekezdés alapján	44 100–73 500 forint/hó csak a munkaügyi kirendeltség által ajánlott, vagy elfogadott intenzív – heti 20 óras – képzésben való részvétel esetén jár!	
<i>Rendelkezésre állási támogatás</i> 1993. évi III. tv.	a legkisebb öregségi nyugdíj: 28 500 forint/hó	

F3. táblázat: Az álláskeresési segély főbb paraméterei

Igényjogosultak	A segély folyósításának időtartama
1. Akik legalább 180 napi álláskeresési járadékra szereztek jogosultságot, és azt kimerítették, de nem találtak munkahelyet	90 nap, de az 50 éven felüliek esetében 180 nap
2. Azok az álláskeresők, akik az álláskeresővé válásukat megelőző négy évben legalább 200 és legfeljebb 364 napot munkaviszonyban töltöttek	90 nap
3. Akiknek az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb öt év hiányzik, és legalább 140 napig álláskeresési járadékban részesültek, aminek a folyósítási idejét kimerítették	a nyugdíjkorhatár megszerzéséig tartó időszak, de legfeljebb 5 év

F4. táblázat: Jogosultsági feltételek az aktív korú rászorultak pénzbeli szociális ellátásaihoz

Rendszeres szociális segély (rszs)	Rendelkezésre állási támogatás (rát)
Munkára egészségi okból nem képesek 55 év felettiek 14 éven aluli gyermek elhelyezését nem tudják napközbeni ellátás keretében biztosítani (feltéve, hogy a másik szülő ellátásban nem részesül)	munkahely hiányában nincs módja fizetett munka végzésére, beleértve a közfoglalkoztatást olyan képzésben vesz részt, amelyhez nem kapcsolódik keresetpótló juttatás

F5. táblázat: A Start-programok célcsoportjai (a különböző típusú Start-kártyák kiváltására jogosultak köre a 2004. évi CXXIII. törvény alapján)

	Pályakezdő fiatalok
Start	<i>Start-kártya kiváltására az jogosult, aki a 25. életévét, felsőfokú végzettség esetén a 30. életévét még nem töltötte be, tanulmányait befejezte vagy megszakította, és a tanulmányainak befejezését követően első ízben létesít foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt vagy ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt, és e jogviszony létesítését megelőzően megbízási szerződés, vállalkozási szerződés alapján vagy egyéni vállalkozóként sem végzett munkát</i>
Start-plusz	<i>Start-plusz kártya kiváltására jogosult, aki</i> a) a gyermekgondozási segély (gyes), a gyermekgondozási díj (gyed), a gyermeknevelési támogatás (gyet), valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő egy éven belül kíván elhelyezkedni, vagy aki a gyermek egyéves korának betöltését követően, e gyermek után igénybe vett gyes folyósítása mellett kíván munkát vállalni, feltéve, hogy foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban nem áll, b) tartósan álláskereső (azon személy, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig – pályakezdő esetében legalább 8 hónapig – nyilvántartott álláskereső volt)
Start-extra	<i>Start-extra kártya kiváltására jogosult</i> a) a tartósan álláskereső, ha ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra való tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, b) a rendelkezésre állási támogatásra jogosult álláskereső
Start-régió	A munkaadót a Start-extra kedvezményen felül <i>további járulékkedvezmény</i> illeti meg, a) ha olyan személyt foglalkoztat, aki érvényes Start-extra kártyával rendelkező, rendelkezésre állási támogatásra jogosult álláskereső és lakóhelye gazdasági, infrastrukturális, társadalmi, szociális, foglalkoztatási szempontból legkedvezőtlenebb helyzetű kistérségben vagy településen van, és b) ha az a) pontban meghatározott személy foglalkoztatásával az éves átlagos statisztikai állományi létszámát emeli, továbbá a bővített létszámot legalább 3 évig, illetve a kedvezményes időszak duplájáig megtartja, valamint c) kötelezettséget vállal arra vonatkozóan, hogy a foglalkoztatási időszak vége előtt adott személy munkaviszonyát – működésével összefüggő okból – rendes felmondással, illetve közös megegyezéssel nem szünteti meg; továbbá ön-maga ellen végelszámolási eljárás megindítását nem kezdeményezi

Forrás: *Ádám Sándor*, 2010: TÁMOP 1.2.1 konstrukció – Hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző járulékkedvezmények. Start-plusz és Start-extra programok értékelése című kéziratából. A szürke sorokban jelzett programok az ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. társfinanszírozásával valósulnak meg, a TÁMOP 1.2.1 intézkedés keretében.

F6. táblázat: Járulékfizetési kedvezmény az adott Start-kártya típussal foglalkoztatott munkavállaló után*

Időszak (foglalkoztatás kezdete után)	Start	Start-plusz	Start-extra	Start-régió
1. év	17 százalék összesen,** forrás: hazai (MPA)	17 százalék összesen, forrás: ESZA-társfinan- szírozás	teljesen mentesül (100 százalék kedvezmény), forrás: ESZA-társfinan- szírozás	teljesen mentesül (100 százalék kedvezmény), forrás: ESZA-társ- finanszírozás a Start-extra alap- ján
2. év	7 százalék összesen,** forrás: hazai (MPA)	7 százalék összesen, forrás: ESZA-társfinan- szírozás	17 százalék összesen, forrás: ESZA-társfinan- szírozás	teljesen mentesül (100 százalék kedvezmény), forrás: 17 százalék kedv. ESZA társfinanszírozás a Start-extra alapján és 10 száza- lék kedv. hazai (MPA)
3. év	teljes járulékfizetés, nincs kedvezmény	teljes járulékfizetés, nincs kedvezmény	teljes járulékfizetés, nincs kedvezmény	teljesen mentesül (100 százalék kedvezmény), forrás: teljesen hazai (MPA)

* A munkavállaló bruttó keresete után fizetendő közterhek: 27 százalék tb-járulék, amiből 24 százalék nyugdíjbiztosítási, 1,5 százalék természetbeni egészségbiztosítási, 0,5 százalék pénzügyi egészségbiztosítási, 1 százalék munkaerőpiaci járulék).

** A felsőfokú végzettségű pályakezdő fiatal foglalkoztatásakor a fent első évre meghatározott 17 százalékos kedvezmény csak a foglalkoztatás első 9 hónapjában, míg a második évre meghatározott 7 százalékos kedvezmény csak az azt követő három hónapra érvényes, tehát ez esetben a kedvezménnyel érintett időszak hossza csak 1 év.

Forrás: *Ádám Sándor*, 2010: TÁMOP 1.2.1 konstrukció – Hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző járulékkezdmények. Start-plusz és Start-extra programok értékelése című kéziratából. A sűrű oszlopokban jelzett programok az ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. társfinanszírozásával valósulnak meg, a TÁMOP 1.2.1 intézkedés keretében.

F7. táblázat: A foglalkoztatási törvényben és azon kívül szabályozott foglalkoztatást elősegítő és képzési támogatások

Megnevezés	Támogatottak köre	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Bérek, járulékok támogatása					
Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás	hátrányos helyzetű álláskereső, megváltozott munkaképességű személy, munkahelyének az elvesztésével fenyegetett munkavállaló foglalkoztatása	a foglalkoztatásnak munkaviszony keretében kell történnie; a támogatást megelőző 12 hónapban hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a munkáltató működésével összefüggő okból rendes felmondással nem szüntette meg, és erre a célcsoport foglalkoztatása során sem kerül sor	általában a munkabér és járulécai 50 százaléka; megváltozott munkaképességű személyek esetében 60 százalék	a támogatás folyósításának ideje, de legfeljebb 1 év; 2 éven túl regisztrált álláskeresők esetében legfeljebb 2 év	1991. évi IV. tv. (Ft.) 16. cikk 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 11. cikk
Részmunkaidős foglalkoztatás támogatása a létszámleépítés megelőzésére	létszámleépítéssel fenyegetett munkavállalók részmunkaidőben történő továbbfoglalkoztatása	csoportos létszámleépítésre vonatkozó szándék előzetes bejelentése, majd ettől elállás a támogatás miatt; elbocsátás helyett a korábban teljes munkaidőben dolgozó munkavállaló továbbfoglalkoztatása legalább 4 órában; megtartani a csoportos létszámcsökkentés bejelentésekor meglévő átlagos statisztikai állományi létszámot és a részmunkaidőben foglalkoztatottak esetében vállalni a támogatási idővel azonos hosszúságú továbbfoglalkoztatást	a kieső munkaidőre járó személyi alapbér maximum 80 százaléka; személyi alapbérként legfeljebb a minimálbér másfélszerese vehető figyelembe	legfeljebb 1 év	70/2009. (IV. 2) kormányrendelet
Válság miatt munkahelyüket veszítő személyek foglalkoztatásának támogatása	álláskeresési járadékban részesülők munkához juttatása oly módon, hogy a fel nem használt járadékot az őt alkalmazó munkáltató kapja meg	az álláskeresési járadékban részesülő személy teljes munkaidős, munkaviszony keretében történő foglalkoztatása; a járadékfolyósításból hátralévő idő a munkába állásakor legalább 180 nap legyen	a minimálbér és járuléka legfeljebb 60 százaléka (2010: 73 500 forint)	az álláskeresési járadék folyósításából hátralévő idő	356/2009 (XII. 30.) kormányrendelet
Szakképzett-séggel rendelkező pályakezdő álláskeresők munkatapasztalat szerzésének a támogatása	legalább 90 napja a munkaügyi szervekkel együttműködő, de elhelyezkedni nem tudó, szakképzett pályakezdő fiatal munkatapasztalathoz juttatása	munkaviszony keretében történő foglalkoztatás legalább napi 4 órában; a támogatással érintett munkavállaló munkaviszonyát a támogatás ideje alatt nem lehet megszüntetni	munkabér 50–100 százaléka, (ha 100 százalék, szakképzetlen legfeljebb minimálbér, középfokú végzettségű 1,5x, felsőfokú végzettségű pályakezdő 2x); a támogatás alapja a Start-kártya szerinti kedvezménytel csökkentett bér-költség	a foglalkoztatás időtartama, legfeljebb 365 napra	70/2009. (IV. 2) kormányrendelet
Rendelkezésre állási támogatásra (rát) jogosult személyek foglalkoztatásának támogatása	rendelkezésre állási támogatásra jogosult személy felvételének ösztönzése	teljes munkaidő, munkaviszony keretében történő foglalkoztatás fenntartása legalább a támogatás ideje alatt; a munkáltató az előző 12 hónapban munkavállaló munkakörét nem szüntette meg, és ezt a támogatás ideje alatt sem teszi meg; a támogatott foglalkoztatás a statisztikai állományi létszámot növeli	rendelkezésre állási támogatásnak megfelelő összegű támogatás (2010: 28 500 forint); Start-extra kártya járulék-kedvezményével együtt is adható	legfeljebb egy év	1991. évi IV. tv. (Ft.) 16/B. cikk

Megnevezés	Támogatottak köre	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Mikro-, kis- és középvállalatok ösztönzése álláskereső felvételére	legalább 3 hónapja álláskeresőként nyilvántartott személy, keresőtevékenységet legalább egy éve nem folytató személy, illetve olyan személy foglalkoztatása, akinek 3 hónapon belül csoportos létszámleépítés keretében szűnt meg a munkaviszonya	legalább 6 hónapja működő és minimum 250 főt foglalkoztató mikro-, kis- és középvállalkozások, továbbá civil szervezetek kedvezménye foglalkoztatás bővítése esetén	egészségbiztosítási és munkaerőpiaci, valamint nyugdíjjáruék befizetése alóli mentesség, ami a minimálbér 130 százalékáig érvényesíthető	1 év	2005. évi CLXXX tv.
Közfoglalkoztatási formák					
Közhasznú munkavégzés támogatása	munkaügyi központ által közvetített munkanélküli munkaviszony keretében történő foglalkoztatása	az előző havi statisztikai állományi létszám bővítése (kivéve a 45 év felettieket); más szervtől a munkáltató nem részesülhet díjazásban a nyújtott szolgáltatás ellenértéként, kht. nem üzletszerű gazdasági tevékenységéhez kapcsolódó foglalkoztatás támogatható; nem folyósítható azokra a napokra, amikor ugyanazon személy után a települési önkormányzat közcélú foglalkoztatásra költségvetési támogatásban részesült; ha munkáltató hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát nem szüntette, illetve nem szünteti meg;	foglalkoztatásból eredő közvetlen költség 70 százalékig; 45 év felettiek és Cigány Kisebbségi Önkormányzatnál történő foglalkoztatás esetén 90 százalékig, MAT vagy a munkaügyi tanács az MpA foglalkoztatási alaprészből 90 százalékig, 2 évre is megszavazható	legfeljebb 1 év; 45 év felettieknek 1,5 év; 50 év felettieknek és cigány kisebbségi önkormányzatok szervezése esetén 2 év	1991. évi IV. tv. (Ft.) 16/A. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 12–15. cikk
Közcélú foglalkoztatás támogatása	rendelkezésre állási támogatásra jogosult álláskereső	önkormányzat vagy az általa kijelölt intézmény szervezi, közfoglalkoztatási terv alapján, közfeladatok ellátására	az önkormányzatoknál ténylegesen felmerülő személyi kiadások 95 százaléka; a munkaadó mentesül a tb-járuék 50 százalékának a befizetése alól, a minimálbér 130 százalékának megfelelő kereseti határig	minimum 6 órás napi munkaidő, legalább évi 90 munkanapon	2008. évi CVII. Tv.; 1993. évi III. tv. (szociális törvény) 36. cikk
Közmunka-program támogatása álláskereső foglalkoztatásának és közfeladatok ellátásának összekapcsolásával	álláskereső, továbbá rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyek számára munkaalkalom teremtése munkaviszony vagy közalkalmazotti jogviszony formájában	támogatásban részesülhetnek a központi költségvetési szervek, kisebbségi szervezetek, területfejlesztési tanácsok, helyi önkormányzatok és társulási, állami és önkormányzati tulajdon kezelésével megbízott gazdálkodó szervezetek, nonprofit szervezetek programjai, ha legalább 100 fő foglalkoztatását vállalják úgy, hogy az növeli a korábbi statisztikai állományi létszámukat; legalább 10 százalék önrészt vállalnak a közmunka-programok költségéből; a támogatás 80 százalékát a célcsoport munkabérére és járulékaire fordítják; a munkaügyi központ igazolja, hogy a támogatott munkahelyekre a célcsoport tagjai kiközvetíthetők, és azok 40 százalékát rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyekkel töltik fel	pályázati kiírás alapján, vissza nem térítendő támogatás a célcsoport tagjainak a foglalkoztatásához kapcsolódó költségekhez (munkabér és járulékaik, utazási költség, munkaalkalmassági vizsgálat költsége, munkaruha és védőeszköz, eszközbeszerzés a foglalkoztatás közvetlen költségeinek 10 százalékáig, munkaszervezési, képzési költség)	közmunka-program támogatásáról szóló megállapodás rögzíti	49/1999 (III. 26) kormányrendelet

Megnevezés	Támogatottak köre	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Képzés támogatása					
Képzési támogatás	álláskereső; 25/30 évnél fiatalabb, aki tanulmányai befejezését követően nem szerzett jogosultságot álláskeresési támogatásra; gyes, gyet, gyed, tes, ápolási díjban részesülő személy; rehabilitációs járadékban részesülő személy; közhasznú foglalkoztatott; 35 évesnél fiatalabb rendelkezésre állási támogatásban részesülő személy, aki nem fejezte be a 8 osztályt; akinek a munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik, vagy munkaviszonyban áll és rendszeres foglalkoztatása képzés nélkül nem biztosítható (MAT további kört határozhat meg)	álláskeresési juttatásban részesülők esetében a képzési időnek el kell érnie a heti 20 órát; rendelkezésre állási támogatásban részesülő, 35 évnél fiatalabb személyek az általános iskola befejezéséhez, illetve a szakképzéshez szükséges bemeneti kompetenciák megszerzéséhez kapnak támogatást	álláskeresők és pályakezdők számára keresetpótló juttatás állapítható meg a minimálbér 60–100 százaléka között (44 100–73 500 forint); szociális ellátásra jogosultak részére a képzéssel kapcsolatos költségek megtérítése; az utóbbit a munkavállalói képzésénél is részben vagy egészében megtérítik, akik emellett kereset-kiegészítésben részesülnek	általában a képzés idejére, de a keresetpótló juttatásban részesülők ezt csak az álláskeresési járadék-jogosultságuk lejártát követően kaphatják meg, a képzési idő hátralévő részére	1991. évi IV. tv. (Ft.) 14. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 1–9. cikk
Új foglalkoztatási lehetőségek létrehozásának támogatása					
Munkahely-teremtő beruházás támogatása	új munkahely teremtése, meglévő bővítése, új technológia bevezetéséhez szükséges tárgyi eszközök és immateriális javak beszerzése vagy a munkahelyteremtéssel összefüggő személyi jellegű ráfordítások	a munkanélküliek létszámának növelésével tartós foglalkoztatást biztosít, beruházással egybekötött munkahelyteremtés esetén; pályázat alapján; legalább 25 százalék saját forrás (vissza nem térítendő tőkejuttatás)	megengedett támogatási intenzitásnak megfelelően	pályázati kiírás alapján	1991. évi IV. tv. (Ft.) 18. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 18. cikk; 85/2004. (IV. 19.) kormányrendelet
Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása	megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása (50 százalékot elérő munkaképesség csökkenés, vagy szakvélemény alapján munkavállalási és munkahely-megtartó esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkentek) munkahely létesítése, létesítmények átalakítása, speciális eszközök, berendezések beszerzése, átalakítása, munkahely, munkaeszközök korszerűsítése; fentiek <i>beruházással egybekötve</i>	pályázat alapján; a munkaadó legalább 1 éve működik; legalább 20 százalék saját forrás; anyagi biztosíték, rendelkezésére állásának igazolása, megváltozott munkaképességű személy munkaviszonyban történő foglalkoztatását vállalja legfeljebb 2 évre, 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkaügyi bírság fizetésére; ha az MPA-ból 2 éven belül támogatásban részesült és kötelezettségét határidőre teljesítette, csoportos létszámcsökkentést nem hajtott végre a megelőző fél évben; <i>1 éve kötelező foglalkoztatási szintet meghaladó létszámban foglalkoztat megváltozott munkaképességűket, megelőző 6 hónapban átlagos statisztikai állományi létszám legalább 50 fő, ezek legalább fele megváltozott munkaképességű, beruházást a támogatást követő naptári év végéig elkezd, a létrehozott kapacitásokat legalább 5 évig fenntartja, foglalkoztatási kötelezettség 3 év</i>	pályázati kiírás alapján (<i>támogatási intenzitás legfeljebb 80 százalék</i>)	pályázati kiírás alapján;	1991. évi IV. tv. (Ft.) 19. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 19. cikk 85/2004. (IV. 19.) kormányrendelet

Megnevezés	Támogatottak köre	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Álláskeresők vállalkozóvá válásának és önfoglalkoztatásának támogatása	az a legalább 3 hónapja regisztrált álláskereső, vagy rehabilitációs járadékban részesülő személy, aki vállalkozást alapítva vagy ahhoz csatlakozva gondoskodik önmaga foglalkoztatásáról	vállalkozói tevékenység igazolása; tökejtuttatás pályázat alapján; a pályázó rendelkezik a vállalkozás indításához a beruházás költségének legalább 20 százalékát elérő saját forrással és anyagi biztosítékkal a támogatás visszafizetéséhez	a legkisebb munkabér (2010: 73 500 forint) összegével megegyező támogatás; 3 millió forintig terjedő visszatérítendő, kamatmentes tökejtuttatás, szaktanácsadás költsége	támogatás 6 hónapra	1991. évi IV. tv. (Ft.) 17. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 10. cikk
Megváltozott munkaképességű munkanélküli vállalkozóvá válásának támogatása	legalább 40 százalékban csökkent munkaképességű munkanélküli	öregségi nyugdíjra nem jogosult, rokkantsági, bal- eseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban, átmeneti járadékban, bányászok egészségkárosodási járadékában nem részesül. Nem szükséges munkanélküli-járadékra jogosultnak lennie.	a munkanélküli-járadék összegével megegyező támogatás (munkanélküli-járadékra nem jogosult munkanélküli esetében a járulék alsó határa) szaktanácsadás költségeinek legfeljebb 50 százaléka, a szükséges tanfolyami képzés költségeinek legfeljebb 100 százalékos megtérítése, hitelfedezeti biztosítás költségeinek legfeljebb 50 százalékos megtérítése	járadékkal megegyező támogatás; legfeljebb további 1 évig hitelfedezet; legfeljebb 1 évre	1991. évi IV. tv. (Ft.) 15. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 10. cikk 11/1998 (IV. 29.) MüM-rendelet 6. cikk

Munkahelymegőrzés támogatása, létszámleépítés kezelése

Munkahelymegőrzés támogatása	annak a munkaadónak nyújtható, aki működésével összefüggő okból a munkavállaló munkaviszonyát rendes felmondással kívánja megszüntetni	a felmondás 30 nappal megelőzően történő bejelentése a munkaügyi központ kirendeltségének, írásbeli nyilatkozat arról, hogy a munkaerő megtartására tett kísérlet nem vezetett eredményre; nem áll csőd- és felszámolási eljárás hatálya alatt; az érintett munkavállalót legalább 6 hónapja foglalkoztatja; vállalja a támogatott foglalkoztatást követően annak időtartamával megegyező továbbfoglalkoztatást, a támogatási folyósítás és a foglalkoztatási kötelezettség időtartama alatt az átlagos statisztikai állományi létszámot nem csökkenti, 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkaügyi bírság fizetésére	bér- és járulék 25–75 százalék, megváltozott munkaképességű személy illetve minimálbér esetén vagy a korábbinál rövidebb idejű (napi 4–6 óras) foglalkoztatás esetén 50–90 százalék; maximum a minimálbér 150 százaléka	legfeljebb 1 évig	1991. évi IV. tv. (Ft.) 18. cikk 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 18/A. cikk
A csoportos létszámleépítés hátrányos következményeinek enyhítését célzó támogatás	az a munkaadó, aki csoportos létszámleépítést hajt végre	a munkaadó a csoportos létszámleépítésre vonatkozó konzultáció megkezdése iránt intézkedett, vállalja az érintett telephelyeken a munkavállalók munkába helyezését elősegítő bizottság (MEB) létrehozását, működtetését, nyilatkozik, hogy ezek működéséhez milyen módon és mértékben járul hozzá, vállalja a támogatás felhasználásáról szóló elszámolás és értékelés elkészítését; a támogatás iránti kérelmet legkésőbb az intézkedésnek a leépítéssel érintett első munkavállalóval történő közléséig kell benyújtani	bizottságonként legfeljebb 1 millió forint vissza nem térítendő támogatás (mértéke függ a térség munkapiaci helyzetétől, a csoportos létszámleépítéssel érintett munkavállalók számától, és a rendelkezésre álló pénzügyi keret nagyságától) a MEB működésével összefüggő költségekre használható fel	legfeljebb 12 hónapra történő felhasználásra	6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 21/A-21/B. cikk

Megnevezés	Támogatottak köre	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Mobilitás támogatása					
Helyközi utazás támogatása	6 hónapja vagy pályakezdő, megváltozott munkaképességű személy esetében 3 hónapja nyilvántartott álláskereső foglalkoztatása	hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a kérelem benyújtását megelőző 6 hónapban működésével összefüggő okból nem szüntette meg	a munkába járással kapcsolatos utazási költségek munkaadót terhelő része [78/1993.(V. 13.) kormányrendelet alapján] részben vagy egészben	legfeljebb 1 évig	39/1998 (III. 4.) kormányrendelet 2. cikk
Csoportos személyszállítás támogatása	az a munkaadó, aki munkavállalóinak lakóhelyük és munkahelyük között történő oda-vissza utazását csoportos személyszállítás útján oldja meg (tömegközlekedési eszközzel az oda-vissza utazás nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán oldható meg =naponta a 2 órát meghaladja)	legalább 4 munkavállaló szállítása; előnyben részesül, aki nagyobb arányban oldja meg megváltozott munkaképességűek, vagy megelőzően munkanélküli személyek szállítását;	legfeljebb az érintett munkavállalók lakóhelyétől (tartózkodási helyétől) a munkahelyéig tartó útvonalra vonatkozó autóbusz bérletek munkavállalót terhelő része	legfeljebb 1 évig	39/1998 (III. 4.) kormányrendelet 3. cikk
Egyéb (szolgáltatások, programok támogatása)					
Támogatás munkaerőpiaci programok kidolgozásához, illetve annak részben vagy egészben történő megvalósításához	jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, egyéni vállalkozó	pályázat alapján nyújtható, a támogatásban részesülő pályázóval a munkaügyi központ megállapodást köt. (Fit. és végrehajtási szabályai által tartalmazott munkaerőpiaci szolgáltatások, MpA foglalkoztatási és rehabilitációs alaprészből nyújtható foglalkoztatást elősegítő támogatások)	mértékét a megállapodás tartalmazza	időtartamát a megállapodás tartalmazza	6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet. 26/G. paragrafus.
Munkaerőpiaci programok támogatása	támogatási formák és szolgáltatások egyidejű és egymásra épülő nyújtása munkaadónak, munkavállalónak, a program célcsoportjához tartozó személynek	MAT és foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter indíthat munkaerőpiaci programot	program alapján	program alapján, legfeljebb 3 év	1991. évi IV. tv. 19/B. cikk legfeljebb 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 26. cikk
Bérlétszám támogatás munkaerőpiaci programokhoz	a program célcsoportjához tartozó személyek, valamint a megvalósításában közreműködők	jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, egyéni vállalkozó munkaerőpiaci programjának kidolgozásához és/vagy részben vagy egészben történő megvalósításához	a támogatás a bér- és járulékok 100 százalékáig terjedhet	a program időtartama alatt, maximum 3 évre	1991. évi IV. tv. 19/B (3. bekezdés; 6/1996. (VII. 16) MüM-rendelet 11/A§
Támogatás munkaerőpiaci szolgáltatást nyújtók részére	egyéni vállalkozó, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki térítésmentesen nyújt munkapiaci és foglalkozási információt elmaradott térségekben élő vagy hátrányos helyzetű rétegek számára, továbbá munka-, pálya-, álláskeresési, rehabilitációs és pszichológiai tanácsadást, azoknak az álláskeresőknek, akiknek a MK e szolgáltatások igénybevételét felajánlotta, vagy helyi/térségi foglalkoztatási tanácsadást végez	pályázat alapján; pályázat benyújtását megelőzően legalább 1 évig folytatta azt a szolgáltatási tevékenységet, amelynek támogatására a pályázatot benyújtotta, vállalja a dologi feltételek folyamatos biztosítását, a tudomására jutott adatok rendeltetésszerű felhasználását, a személyi feltételek meglétét és a szolgáltatást igénybe vevő személyek nyilvántartását	vissza nem térítendő formában, mértéke a támogatásról szóló államigazgatási határozat szerint	legfeljebb 3 évre, a támogatásra vonatkozó államigazgatási határozat szerint	1991. évi IV. tv. (Fit.) 13/A. cikk (3) 30/2000. (IX. 15.) GM rend. 21–25. cikk
Munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz kapcsolódó keresetpótló juttatás	az az álláskereső, aki a kirendeltség által felajánlott csoportos foglalkozást (álláskereső klub) igénybe veszi	a szolgáltatás időtartama legalább 15 nap	azonos a támogatott képzésben részt vevőknek nyújtott keresetpótló juttatással	egy naptári évben legfeljebb 90 nap	30/2000 (IX. 15.) GM-rendelet 26. cikk

Legfontosabb TÁMOP-programok

Megnevezés	Célcsoportok	A projekt célja	A támogatás elemei
TÁMOP 1.1.1 Megváltozott munkaképességűek rehabilitációjának és foglalkoztatásának segítése	külön törvény szerint rehabilitációs járadékra jogosult személy; álláskereső, akinek 40-49 százalékos, 50-66 százalékos, vagy 50-79 százalékos az egészségkárosodása	a rehabilitációs járadékban részesülő, részleges munkaképesség-csökkenést elszenvedett, megváltozott munkaképességű személyek számára olyan foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások biztosítása, amelyek segítik a korábbi munkahelyre való visszatérést, vagy az újbóli elhelyezkedést	képzés, a támogatott foglalkoztatáson keresztül munkatapasztalat- és munkagyakorlat-szerzés, a munkakipróbálás, valamint az önfoglalkoztatást és az ezekhez kapcsolódó támogatások
TÁMOP 1.1.2. Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért	a legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezők, a pályakezdők, a programba történő bevonás időpontjában az ötvenedik életévüket betöltött személyek; akik a programba való belépést megelőző 12 hónapon belül gyes-ben, gyet-ben, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyed-ben vagy ápolási díjban részesültek; a regionális munkaügyi központok által kiválasztott hátrányos célcsoport; akiknek a munkaviszonyát a munkáltató a működési körében felmerülő okból megszüntette	a hátrányos helyzetű emberek munkapiacra való belépésének segítése, személyre szabott és a helyi munkapiaci lehetőségekhez és igényekhez igazodó szolgáltatásokkal, támogatásokkal; a gazdasági recesszió foglalkoztatási hatásaira tekintettel a projekt célcsoportját kiterjesztették az állásukat frissen elvesztett álláskeresőkre; a gyes/gyed rendszerének átalakítására tekintettel kiemelt célcsoportot jelentenek a gyes/gyed időszaka után a munkapiacra visszatérő kisgyermekes szülők; a programban elszámoltak a szolgáltatás időtartama alatt igénybevert gyermekfelügyelet és a hozzátartozó ápolásával és gondozásával kapcsolatban felmerült költségek	képzés, bérjellegű támogatás, munkakipróbálás, munkatapasztalat-szerzés és munkagyakorlat-szerzés, helyi, helyközi utazás költségeinek megtérítése, csoportos személyszállítás támogatása, önfoglalkoztatás támogatása, munkaerőpiaci szolgáltatások
TÁMOP 1.1.3 Út a munka világába	a projektbe vonás időpontjában a szociális törvény alapján rendelkezésre állási támogatásra jogosultak	az ÁFSZ által nyilvántartott, rendelkezésre állási támogatásra jogosultak; a projektet az „Út a munkába” programmal összehangoltan kell megvalósítani	komplex, személyre szabott, a helyi munkapiaci lehetőségekhez és igényekhez igazodó szolgáltatások és támogatások, közfoglalkoztatás
TÁMOP 2.1.1 Lépj egyet előre!	legfeljebb alapfokú iskolai végzettségű szakképzetlenek; érettségizett szakképzés nélküliek; szakképzettek, akik szakmájukra ráépülő magasabb szintű képzettséget szerezhetnek; elavult szakmával rendelkező felnőttek	az alacsony iskolai végzettségű, a szakképzetlen, valamint az elavult szakképzéssel rendelkező felnőttek képzése, akiket a hagyományos képzési programok nem, vagy csak nagyon korlátozottan érnek el; a program kiegészült egy komponenssel, amelynek célja az ápolási díjban részesülők képzésének elősegítése; ez lehetővé teszi számukra, hogy az inaktivitásban töltött időszak alatt fejlesszék tudásukat és készségeiket, és ezáltal az ápolási díj rendszeréből kilépve jobb esélyük legyen az elhelyezkedésre	képzési költség megtérítése; a képzés ideje alatti, vagy a képzés sikeres befejezése utáni pénzbeli juttatás; tananyag támogatás
TÁMOP 2.3.3 Munkahely-megőrző támogatás munkaidő-csökkentéssel és képzéssel kombinálva	a válság miatt a munkahelyük elvesztésével fenyegetett munkavállalók	a munkavállalók képzésben való részvételének támogatásával a munkanélkülivé válás megelőzése, a munkahelyek megőrzése, illetve a munkaidő átszervezésével, az alkalmazottak munkában töltött idejének csökkentésével a vállalkozások foglalkoztatási potenciáljának megtartása	A) komponensben pályázhatnak a mikro-, kis- és közép-vállalkozások; B) komponensben pályázhatnak a legalább 250 főt foglalkoztató vállalkozások; C) komponensben pályázhatnak a közép-magyarországi mikro vállalkozások